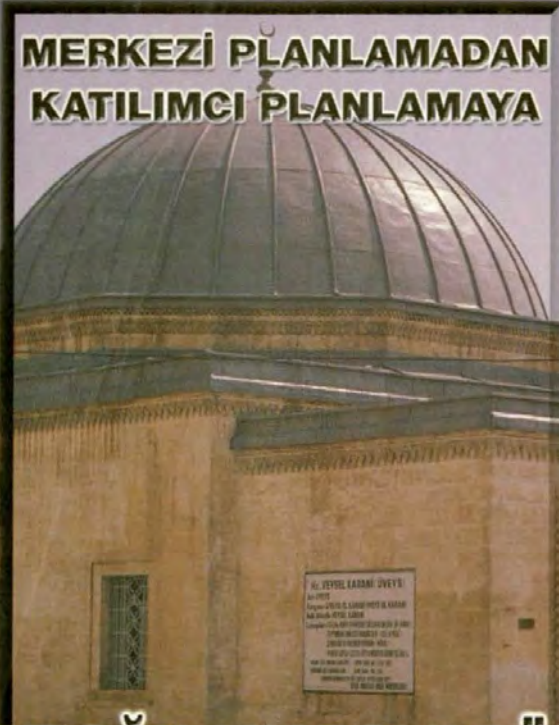

T.C.
BAŞBAKANLIK
GÜNEYDOĞU ANADOLU PROJESİ
BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI

**MERKEZİ PLANLAMADAN
KATILIMCI PLANLAMAYA**

GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ KALKINMA PLANI

**VİZYON, AMAÇ, HEDEF VE POLİTİKALAR
DEĞERLENDİRME TOPLANTISI**

ÇALIŞMA RAPORU 18

28 EYLÜL 2000 - SİİRT

T.C.
BAŞBAKANLIK
GÜNEYDOĞU ANADOLU PROJESİ
BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI

**MERKEZİ PLANLAMADAN
KATILIMCI PLANLAMAYA**

GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ KALKINMA PLANI

**VİZYON, AMAÇ, HEDEF VE POLİTİKALAR
DEĞERLENDİRME TOPLANTISI**

ÇALIŞMA RAPORU 18

28 EYLÜL 2000 - SİİRT

T.C. BAŞBAKANLIK GAP BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI DÖNÜŞ NİHAZİSİZ VE KİMLİK	
YER NO	16-A
DEMİRBAŞ NO	4919

ÖNSÖZ

GAP İdaresi Başkanlığı, "GAP Master Planı"nın yerini alacak, Güneydoğu Anadolu Bölge Kalkınma Planı çalışmasını, katılımcı bir süreç içinde başlatmış bulunmaktadır.

Teknisyen olarak hazırlık çalışmasında görev aldığım ve 1989 yılında tamamlanan Master Planı'nın uygulanmaya başlaması üzerinden geçen 10 yıl, Planın sadece güncelleştirilmesi ihtiyacını değil, kapsam ve yaklaşım gibi başka değişiklikleri de gündeme getirmiştir. Son on yılda Dünyanın kalkınmaya bakış açısı ve planlama pratiğinde önemli değişiklikler olmuş ve kalkınmayla ilgili bazı temel kavramlar daha belirleyici konuma gelmiştir

1992 yılında Rio'da yapılan dünya zirvesinde, çevre ve doğal kaynakların korunması konuları ile sürdürülebilir kalkınma yaklaşımı, kalkınma literatüründe ön plana çıkmıştır. Kalkınma kavramı artık salt, kaynakların geliştirilmesi ya da fiziksel yapıların inşasını içermemektedir. Artık sadece sulama ya da tarımsal üretimi artırmak gündeme gelmemektedir. Kalkınmanın odağına insan yerleştirilmiş ve doğal kaynakların korunması birinci derecede önem kazanmış bulunmaktadır.

Gündem-21 dokümanını üreten ve Türkiye'nin de içinde bulunduğu, hemen tüm ülkelerin , devlet ve hükümet başkanları tarafından imzalanan Rio Zirvesi'ni takiben, başka konularda da önemli gelişmeler ortaya çıkmıştır. 1994'te Kahire Konferansı "nüfus", 1995'te Pekin Konferansı "cinsiyet dengeli kalkınma" konusundaki yeni ilke ve yaklaşımları belirlemiştir. Kopenhag'daki ilkeler kalkınmada sosyal politikalara ilişkin yeni gündemler saptamıştır. 1996'da İstanbul'daki Habitat II Kent Zirvesi, kalkınmanın ve gelişmenin kentsel bağlamına ilişkin değerleri evrensel boyutlara taşımış ve son olarak da Mart 2000'de Lahey'de gerçekleşen Dünya Su Forumu, kalkınma ve su kaynaklarının geliştirilmesi ve yönetimi konusundaki çağdaş yaklaşımları ortaya koymuştur.

Ashında GAP İdaresi, söz konusu bu değişik alanlarda, değişik projeler üretmekteydi. Ancak bu gelişmeler GAP'ın genelinin, bir tür entegre yaklaşım içinde ve ortaya çıkan çağdaş değer ve ilkeler bağlamında gerçekleştirilmesi konusunda İdare'ye önemli bir fırsat sunmuştur. Bir diğer fırsat ise, siyasi karar organının, GAP'ın 2010 yılına kadar tamamlanması talimatıyla birlikte ortaya çıkmıştır. Böylece yeni plan ilgili tüm kesimlerden sağlanan girdi ve katkılarla, bu talimatın gereğini yerine getirme yolundaki önemli bir adım olarak gerçekleşmiş olacaktır.

Katılımcı bir şekilde yapılmasını esas aldığımız Güneydoğu Anadolu Bölge Kalkınma Planı çalışması için tüm GAP Bölgesi illerinde her kesimi yeni planın felsefesi, hedef ve stratejileri ile

değişik konulardaki detayları hakkında bilgilendirmek amacıyla ilk etapta 9 ilde bilgilendirme ve beyin fırtınası toplantıları yapıldı. Böylece iş tanımının sonuçlanması ve katılım yöntemlerinin belirlenmesi ile ilgili olarak, tüm paydaşların görüş ve katkıları alındı.

Bu kitap, 28 Eylül 2000 tarihinde Siirt Valilik Toplantı salonunda yapılan toplantıdaki konuşmaları kapsamaktadır. Ancak katkı ve katılımdan anladığımız bu toplantılarda ortaya konan görüşlerle sınırlı kalmamaktadır. Toplum kesimleri ve onların örgütleri aracılığıyla yapılacak katılım ve katkılar için bir dizi başka yöntem de uygulanmaktadır. Temsil edilemeyen kesimlere doğrudan ulaşma yöntemleri de kullanılarak, katılım en üst düzeyde uygulanmaya çalışılacak ve Güneydoğu Anadolu Bölge Kalkınma Planı bu kez aşağıdan yukarıya bir şekilde oluşacak, bu program bütün paydaşlar tarafından çizilmiş şekliyle, uzmanlar tarafından gerçekleştirilmiş ve yine paydaşların onayıyla yürürlüğe girmiş veya siyasi iradeye sunulmuş olacaktır. Bunun önemi Türkiye’de katılımcı planlama anlayışıyla gerçekleştirilen ilk kapsamlı uygulama olmasından kaynaklanmaktadır.

Tüm katılımcıların ortak emeği ve katkısıyla ortaya çıkmakta olan yeni Güneydoğu Anadolu Bölge Kalkınma Planı çalışmalarının hazırlık aşamasında olduğu kadar uygulamada da başarılı olmasını diliyorum.

Dr. İ.H.Olcay ÜNVER
GAP İdaresi Başkanı

Ahmet SALTIK- (Güneydoğu Anadolu Bölgesi Kalkınma Planı Sosyal Planlama Grup Yöneticisi)

Sayın Valim, değerli başkanlar ve saygıdeğer Siirtliler,

Geçen mayıs ayının son haftasında, GAP Bölge Kalkınma İdaresi uzmanları, aynı salonda sizlerle beraber bir toplantı yaptı. Bu toplantıda GAP Kalkınma Programı çalışmalarının gelecek 10 yılı nasıl planlanacaktır, neler, hangi konular ve öncelikler dikkate alınacaktır ve özellikle bu konularda nasıl bir yaklaşım uygulanacaktır, bu konularda sizlere bilgi vermekle kalmadı, zaman sınırları içerisinde sizlerin de görüşleri alındı. Aradan geçen 3 ayı aşkın bir zaman içerisinde GAP Bölge Kalkınma Planlama birimi, bu konuda bazı çalışmaları gerçekleştirdi ve gelecek 10 yıla yönelik olarak stratejik değerinde bir ana doküman ortaya koydu. Şimdi 3-5 ay önce sizlerle konuşulan konulardaki gelişmeler ne oldu? Bugün onları tartışmak için ve sizlere bilgi vermek için bir araya gelmiş bulunuyoruz. Ben bu konuda Sayın Valimizin sonsuz desteklerini aldığımızı belirtmek istiyorum ve özellikle kendilerine sözü bırakmadan önce teşekkür ediyorum. Hem size katıldığınız için hem Sayın Valimizin bize gösterdiği desteklerden dolayı teşekkür ediyorum ve açılış konuşmasını yapmak üzere kendisini kürsüye davet ediyorum. Buyurun Sayın Valim.

Nuri OKUTAN- (Siirt Valisi)

Değerli mesai arkadaşlarım ve GAP İdaresi'nden buraya kadar gelen değerli misafirlerimiz, biliyorsunuz GAP İdaresi esasen bir icra birimi değil, Güneydoğu Anadolu Projesi'ni koordine eden, neresi eksik, neresi fazla, şu anda neredeyiz, gelecekte nerede olacağız, bu noktaları araştıran ve elde ettiği bu bilgileri de idarecilere, karar verme noktasında bulunan makamlara aktaran bir birim. Daha çok, politika geliştiren, politika üreten, politika üretmek için gerekli çalışmalar yapan bir birim. Bölgemizde GAP İdaresi ile ilgili düşünceler biraz daha farklı çünkü ben bile, gelir gelmez GAP İdaresi'nden beklenenleri biraz daha farklı bir boyutta gördüm. Bu da şundan kaynaklanıyor diye düşünüyorum: GAP İdaresi bu politika geliştirme noktasından, bilgi toplama noktasından daha ileri giderek zaman zaman görevli idarelere yardımcı olma noktasına gelmiş ve bu bakımdan onların yerine geçme, onların fonksiyonlarını bekleme gibi bir takım beklentiler oluşturmuştur. İnşallah bu gerçekten de öyle olur ve giderek GAP İdaresi bölgeyi daha yakın tanıdığı için, daha sağlam bilgiler elinde olduğu için, iller düzeyinde de belki örgütlenerek idarenin hemen yanında danışmanı, yönlendiricisi ve politika geliştirilmesinde faydalı olan bir

birim haline gelir. Siirt İli'nde GAP Projesi'nin, biliyorsunuz Milli Eğitim boyutu var, Devlet Su İşleri boyutu var, Karayolları boyutu var, YÖK boyutu var yani değişik boyutları var. Güneydoğu Anadolu Projesi'nden Siirt İli, asgari düzeyde faydalanmış bir il. Bu hem coğrafi yapısından, hem fiziki yapısından ve hem de insan potansiyelinden kaynaklanan bir durum. Biz bugüne kadar, Urfa gibi, Adıyaman gibi daha çok yatırım gerektiren, daha çok para gerektiren projelerinden faydalanamadık. Anacak, hiç olmazsa eğitim ve sosyal alanda sosyal projelerden, gençlik projelerinden faydalanabiliriz diye ümit ediyorum. Bunun ilk belirtileri var. Hemen her hafta GAP İdaresi'nden bir arkadaşımla görüşüyorum; beni ziyaret ediyorlar. Onlarla yeni projeler üzerinde çalışıyoruz. Bundan sonra bunun gelişerek devam edeceğini düşünüyorum. Bu görüşmelerimiz, bu buluşmalarımız, fikir teatisinde olmamızın önümüzdeki günlerde icraata dönüşeceğini düşünüyorum. Bunu da biz yapacağız. Çok da güzel şeylerin yapılacağına inanıyorum. Özellikle, gençlik projesiyle ilgili, gençliğe yönelik bir takım faaliyetlerin yapılabileceğini ve eğitime yönelik bir takım faaliyetlerin yapılabileceğini inanıyorum. Burada en önemli husus, tüm sorunların kaynağının ekonomik olmadığıdır, biz buna inanıyoruz. Evet, para çok önemli, ekonomik faktör çok önemli, ama sadece bunu, yeterli bir çözüm, yeterli bir faktör olarak görmüyoruz. Sosyal, kültürel çalışmaların da desteklemesi gerektiğini, özellikle yoksulluk psikolojisi dediğimiz, bütün olumsuzlukları kendinin dışında arama, meydana gelen güç şartları kendinin dışında belirleme gibi olumsuz bir psikolojiyi kırmak gerekir. Herkes kendi evinin önünü temizlemiş olsa, herkes yapabileceği bir adımlık işi yapmış olsa çok şeyleri aşabileceğiz ama bu kendimizin dışında aradığımız, genellikle devlet oluyor; devletin adına, vali oluyor, ya da ilin üst düzey yöneticileri oluyor. Bunların önüne geçmemiz ve taşın altına bizim de elimizi sokmamız gerektiğine inanıyorum. Ben önümüzdeki günlerde küçük tarımsal projeleri destekleyip, fıstıkçılık, bağcılık, bademcilik, cevizcilik gibi hatta güney bölgelerimizde kirazcılık gibi küçük projeleri geliştirerek, Pervari'de veya dağlık kesimimizde, hayvancılığın geniş, yaygın olduğu kesimimizde hayvancılık projeleri uygulayarak, bugün 1300 Dolar civarında olan kişi başına olan gelirin, bu projelerden sonra 3000 Dolar civarına, 3500 Dolar civarına çıkmasını sağlayacağımıza inanıyorum. Eğer bu gerçekleşirse ve insanların o yoksulluk psikolojisini kırıp "burada biz de varız, biz bu topraktan ayrılmak niyetinde değiliz, bu toprakları işleyeceğiz veya biz buradayız, burayı kaldırmak zorundayız, burayı da batı dünyasının bir parçası haline getirmek zorundayız" anlayışı ve "biz bunu yapabiliriz, biraz gayret edebilirsek, biraz örgütlenebilirsek, biraz birbirimize omuz verebilirsek, biraz üretme niyetli davranabilirsek biz bunu gerçekleştirebiliriz" psikolojisine gelebildiğimiz taktirde kendiliğinden, özellikle şehrimizden batı bölgelerine giden ve çok büyük sermaye birikimine sahip olan hemşehrilerimizin bölgemize gelip yatırım yapacağını düşünüyoruz. Tabi biz burada devlet tarafından da altyapı hizmetlerinin yani, yol, su, elektrik, telefon, demiryolu, havayolu vs gibi altyapı hizmetlerinin de tamamlanmasını bekliyoruz. Ben, bu tür toplantıların geleceğin Siirt'i için çok faydalı olduğunu düşünüyorum. Burada, herkes gibi kendi göreviyle ilgili düşüncelerini sergilemekten çok, kendi bulunduğu yerden Siirt'e bakışını, çözüm önerilerini getirmesinde fayda var, belki buradaki arkadaşlarımız, hiç aklımıza gelmeyen

noktalar yakalayabiliriz ve bu fikirleri, politika oluşturmakta, geleceğin planını yapmakta kullanabiliriz diye düşünüyorum. Hiç kimse düşüncesine sınır koymasın, ama bu ölçsüz eleştiri, hakaret anlamında değil, yapıcı, üretici düşüncelerimizi ortaya koyan bir şekilde olmalı. Bunların hepsini not alırız ve gelecekteki planlamada kullanırız. Belki bu önerileri geliştiririz. Ben bu toplantının ilimize iyilikler getirmesini ve başarılı geçmesini diliyorum. Bir miktar toplantıyı izleyeceğim, daha sonra da önceden verilmiş bir randevum nedeniyle ayrılacağım, ama arkadaşlar oturup eleştirmek kolay, işte katılım için fırsat burada, bütün önerilerimizi yapıcı bir şekilde ortaya koyalım. Eğer bu kadarını da yapamazsak, kimseden bir şey bekleyemeyiz, katılım çok önemli hatta gönül isterdi ki, muhtemelen GAP İdaresi'nden gelen arkadaşlarımız bunu daha iyi hissedecekler, ben de merkezî idarenin bir temsilcisi olarak bile bunu hissediyorum, daha çok baskı grupları dediğimiz, derneklerin, vakıfların, diğer teşekküllerin temsilcilerinin de burada olması, halkın direkt temsilcilerinin burada olması ve fikirlerini söylemesi iyi olur. Burada çoğunuz devlet görevlisi, fikirlerinizi çekinmeden dile getirin ve işi burada başlatalım. Daha ileri günlerde belki denetleme noktasına geleceğiz. Mahalli idareler yasa tasarısı da çıkarsa, hiç olmazsa fikirlerimizi ortaya atma noktasından, yeni politikaların oluşması noktasında, herkes kendi fikrini söyleyerek katılımda bulunabilir. Bunu çekinmeden yapalım. Ben tekrar herkese saygı ve hürmetlerimi sunarak bu toplantının başarılı geçmesini diliyorum. İyi günler.

Ahmet SALTİK - (Güneydoğu Anadolu Bölgesi Kalkınma Planı Sosyal Planlama Grup Yöneticisi)

Sayın Valimize tekrar teşekkür ediyoruz. Şimdi değerli arkadaşlar, biraz önce de belirttiğim gibi bizler bu son 3-5 ay içerisinde bölge ile sıkı temasta bulunmak suretiyle yaptığımız çalışmalar, sizlere özetlemek istiyoruz. Bunun için buradayız. GAP'ın planlamasında kuşkusuz yaşanan deneyimlerden de ders almak suretiyle yeni bir yaklaşımın oluştuğunu görüyoruz. Bu yaklaşımın temel iki ilkesi; katılımcılık yani demokrasi, ikincisi de yapılan işin sürdürülebilir olması. Sürdürülebilir kalkınma ve demokrasi yani aktif katılım, GAP Planı'nın temel iki ayağını oluşturuyor. Geçmişten ders almasını bilmeyen uluslar, milletler geleceğini de planlayamıyor. Bugün ciddi bir rekabet ortamında yaşayan dünyada, geleceği etkin bir şekilde planlayabilmemiz için çoğunluğun üzerinde anlaşığı ilkeler temelinde ortak gayretler içine girmemiz gerekiyor. Biz planlama grubu olarak kararınca kararınca belirli bir öncülüğü yapmakla görevli sayıyoruz kendimizi. Bu 3 ayda neler yapıldığını 9 GAP ilinde de açıklamaya çalışıyoruz. Grupta görev alan arkadaşlarımızı önce tanıtmak isterim. Ben oturma başkanlığı üstlendim, sosyal bilimciyim. Bir 10 yıl kadar akademik kariyerim var üniversitede. Son 17-18 yıldır da bir kalkınma kuruluşunda koordinatör olarak görev yapıyorum. Bu projede de kendi kurumum adına ve bireysel olarak da görevliyim. Yani şu andaki kimliğim Sosyal Kalkınma Grubunun yöneticiliği. Haşim ÖGÜT Bey, yüksek ziraat mühendisi ve tarım bakanlığında müsteşar muaviniği yapmış, genel müdürlük yapmış ve ülkemizi tarım ateşesi olarak yurt dışında, ABD'de de temsil etmiş değerli bir planlamacı, uzman arkadaşımız. Kendisi bu planlama misyonunda Kırsal Kalkınma ve Tarım

Grubunun yöneticisi, kendi ekibiyle beraber, Mehmet YILDIRIR Bey ziraat mühendisi. Bu arada birkaç arkadaşımız sizlerin arasında, Prof. Hazım GÖKÇEN Hocamız. Hazım Bey, özellikle Türkiye'de hayvancılığın gelişmesi, genetik ıslah konularında uzman bir arkadaşımız ve kendilerinden bu planlama süreçlerinde çok önemli destekler alıyoruz ve daha da alacağımıza inanıyoruz. Hayvancılık sektörü, sizin de çok iyi bildiğiniz gibi bu bölgemizin yaşam stratejisinin temelini oluşturan bir aktivite, bir konu, bir faaliyet. Her ne kadar hayvancılıkta bir gerileme meydana gelmiş olsa da bilinen nedenlerden dolayı son 10-15 yıl içerisinde. Yeniden canlandırılması gereken başlıca konular arasında, sektörler arasında yer alıyor. Bu nedenle konuya önem veriyoruz ve bu öneme binaen de bu konuda gerçekten yararlı olabilecek, bölgeyi tanıyan, halkı tanıyan, sorunları tanıyan ve bilimsel olarak konuya yaklaşan kişilerle, uzmanlarla işbirliği yapıyoruz. Bu arada 2 bayan arkadaşımız var: Rezzan ERGENÇ; Rezzan Hanım çevre ve doğal kaynaklar konusunda sorumlu arkadaşımız. Doğal kaynakların yani su ve toprak kaynaklarının etkin kullanımını da sürdürülebilir kalkınmanın çok temel alanlarından birini oluşturuyor. Sosyal kalkınmayı sağlayabilmek için sahip olduğumuz doğal kaynaklarına, su kaynaklarına, toprak kaynaklarına ve bitkisel yapıya sahip çıkmamız gerekiyor. Bu konuda da Güneydoğu Anadolu'da alt bölgeden alt bölgeye değişmekle beraber çok ciddi boyutlarda sorunlarla karşı karşıyayız. O nedenle geleceğe yönelik planlamada bu konuya özellikle önem vermemiz gerekiyor. Bir diğer konu ekonomik kalkınma. Yine bölgemizde, bilindiği gibi işsizlik oranı son derece yüksek. Bazen itiraf etmekten çekindiğimiz ve çok gücümüze giden bir konu.

Çalışabilir nüfusun Devlet Planlama İstatistiklerine göre bazı bölgelerde % 70'e kadar varıyor işsizlik oranı. Aktif nüfusun ise çalışabilir nüfusun ise bu işsizlikten aldığı pay % 45-50'lere varıyor. Dolayısıyla ekonomi, eğitim, sağlık ve demokrasi temelinde, ekonomi, eğitim ve sağlık, bu bölgemizin bizim planlama grubu olarak en azından sorunları içine alan ve tanımlayan temel öğeler, unsurlar oluyor. Bu çerçevede aramızda, ekonomik kalkınma grubunun da temsilcisi olarak Ayşegül FİĞLALİ arkadaşımız var. Diğer arkadaşlarımız hoş görsünler, vakti etkin değerlendirmek için kısa geçeceğim. Yapılan işlerin kuşkusuz belirli bir iletişim içerisinde, belirli bir haberleşme ağı içerisinde yürütülmesi gerekiyor. Bu konuda da özellikle iletişim grubunda görev alan Güneş ERDOĞAN arkadaşımızın da burada ismini zikretmeden geçemeyeceğim.

Efendim, nasıl bir program uygulamak suretiyle önümüzdeki 4 saati en etkin şekilde değerlendirebiliriz? Bizim önerimiz şu; kuşkusuz buna mutlaka uymak durumunda değiliz, değişebilir. Önce sayın Valimin açış konuşması ve şu anda yerine getirmeye çalıştığım görevden sonra sizlere yarım saati geçmeyen bir süre içerisinde daha önce de sizlere ulaştığımı varsaydığımız ana doküman, ana plan dokümanı, stratejik planın tanıtımını Haşim Bey arkadaşımız yapacak. Daha sonra sizlerin, katılımcıların bu öneriler karşısındaki tepkilerini, eleştirilerinizi öğrenmeye çalışacağız. Birlikte tartışmaya çalışacağız; katılımcılık ve demokrasi söylendiği kadar kolay bir iş değil. Katılımcı olmak sorumluluk almak demek o nedenle demokrasiye geçmekte biraz güçlüğ çekiyoruz belki de. Bu yüzden biraz kendimizi zorlayarak da olsa mutlaka fikirlerinizi almaya ih-

tiyacımız var. Dolayısıyla Haşim Beyin planı tanıtımından sonra tartışmalara geçeceğiz. Bundan sonra yapılacak olan işler nelerdir? Mutlaka Siirt özelinde sizin diğer illerden farklı sorunlarımız olabilir, ortak sorunları zaten biliyoruz ama farklılıkları ortaya koymaya çalışıyoruz. Bunları da plana ve planın yol gösterici işlev göreceği uygulama programlarına mutlaka yansıtmaya çalışacağımızı da belirtmek suretiyle sözü Haşim Bey'e vermek istiyorum. Buyurun efendim.

Haşim ÖĞÜT- (Güneydoğu Anadolu Bölgesi Kalkınma Planı Kırsal Kalkınma ve Tarım Grup Yöneticisi)

Sayın Valim, değerli Siirtliler, ben bu yarım saatlik konuşmamda size GAP Bölge Kalkınma İdaresi tarafından hazırlanmakta olan planı, kalkınma planının nasıl hazırlandığı, kimler tarafından hazırlandığı, hangi yaklaşımlarla hazırlandığı konusunda aydınlatıcı bilgiler sunacağım. Biliyorsunuz GAP Bölgemizde 9 ilimiz var. Bu 9 ilimizin her birinin ayrı doğal kaynak potansiyeli ve ihtiyaçları var, kalkınma ihtiyaçları var. İşte bu kalkınma ihtiyaçlarını ve doğal potansiyeli dikkate almak suretiyle toplumun refah düzeyinin yükseltilmesi, yaşam kalitesinin iyileştirilmesi bizim plan çalışmamızın temel amacını teşkil ediyor. Aslında bu amaca ulaşmak için 1989 yılında GAP Master Planı hazırlanmış ve uygulamaya aktarılmış. Bildiğiniz gibi bu planın finansman boyutu 32 milyar dolar olarak öngörülmüştü. Ancak bu plan hazırlanırken henüz kalkınmada katılımcılık, sürdürülebilirlik, özek sektörün rol üstlenmesi gibi düşünceler dünya genelinde ve Türkiye özelinde çok da dikkate alınan konular değildi. Burada Master Planda, 1.7 milyon hektarlık bir alanın sulamaya açılması ve buradan elde edilecek artı gelirle de refahın yükseltilmesi öngörülmüyordu. Burada öngörülerin ne düzeyde gerçekleştiğini bugün ele aldığımızda görüyoruz ki o amaçların gerçekleşmesinde de henüz olur bir noktaya gelinmiş değil.

1.7 milyon hektarlık bir alanın sulamaya açılması öngörülmüşken, bu alanın bugüne kadar 215 bin hektarlık bir kısmı sulamaya açılmıştır. Bu 215 bin hektarlık alandaki değişim herkesin gözlerinin önünde, bir örnek vermek gerekirse, Harran Ovası'nda 1 hektarlık bir alandan yaklaşık 950 dolarlık bir gayri safi üretim değeri, net olmayan bir gelir elde ediliyordu. Ama bugün çiftçilerimiz sulamadan dolayı gelirlerini ikiye katladılar ve 2000 Doları geçen bir gelir düzeyine ulaştılar. Sulama projelerinin yarattığı fayda bugün gözler önünde. Onun için sulama projelerinin hedeflenen noktaya kadar gitmesi, bizi yeni plan yaklaşımında da yönlendiren önemli bir ilke. Ama burada bazı eksiklikleri de görüyoruz. Örneğin, Şırnak, Siirt, Batman, Diyarbakır'ın belli kesimleri, yani sulamadan doğrudan yararlanamayacak kesimler eski planda tam olarak yer alamamıştı. Bu kesimlerin de kalkınmaya entegre edilmesi çok önemli, çok temel bir ilke. Tüm bu düşünceler yanında uluslararası düzeyde de sürdürülebilirlik, katılımcılık gibi Sayın Başkanımızın da belirttiği gibi ortaya çıkan yeni kavramlar var. Bunları da dikkate alan hükümetimiz, programında GAP Projesi'nin 2010 yılında bitmesini öngören bir karar aldı ve Bakanlar Kurulu bilahare de bir talimat şeklinde GAP Bölge Kalkınma İdaresi'ne sundu. İşte Bakanlar Kurulu kararı doğrultusunda GAP Bölge Kalkınma İdaresi bir çalışma başlattı ve hızla devam ediyor. Bunun ilk ayağı olan katılımcılık yaklaşımının da bir gereği olarak, sizlere gelip, sizlerin kalkınma

ile ilgili düşüncelerinizi, ihtiyaçlarınızı belirlemektir. Onları 9 ilde sizlerle görüştük, saptadık ve uzman görüşleriyle birleştirip kalkınma ihtiyaçlarını belirledik ve bunların temelinde de planı hazırlamaya başladık. Şimdi Planı böyle bir yaklaşım ile kimler hazırlıyor, nasıl hazırlıyor bu sorulara yanıt verelim. Bir kere GAP Bölge Kalkınma İdaresi tarafından GAP Bölge Kalkınma Planı'nın hazırlanması için bir ekip kuruldu. Bu ekip içinde yer alan 5 tane temel grup var. Bu grupları baştan itibaren söyleyeyim: Bölgesel Planlama yani bütün çalışmaların, bütün faaliyetlerin bölgeye il düzeyinde hatta havza düzeyinde konumlanması, yerleştirilmesini planlar, burada uzman arkadaşlarımız çalışıyorlar. Bir başka grup İktisadi Planlama Grubu da yine kendi uzmanlarıyla bölgenin ekonomik kalkınması için modeller geliştiriyor ve finansman arayışları içerisinde yeni finansman kaynaklarının arayışı içerisinde modeller geliştiriyor. Onun dışında sayın SALTİK'in başkanlığını yaptığı Sosyal Planlama Grubu var, özellikle dezavantajlı gruplar, kadınların kalkınmaya entegre edilmesi gibi yaklaşımların üzerinde çalışıyorlar. Bir başka grup, Tarımsal ve Kırsal Kalkınma Grubu, görünüyor ki bölgenin temel ekonomik gelir potansiyeli tarımda, tarım denince bir bütünlük içerisinde, bitkisel üretim, hayvancılık, ormancılık ve su ürünleri gibi dört ağ sektöre de yer veriyoruz. Tabii bu kırsal kalkınma yaklaşımı içerisinde sadece tarımı bir sektör olarak düşünmeyip kırsal alanı bir bütün içerisinde, bir sistem bütünlüğü içerisinde, sanayisi, üretimi, sanayisi ve kırsal alanda yaşayan insanların temel ihtiyaçlarının karşılanması gibi temel olguları da bu kapsam içerisinde değerlendiriyoruz. Nihayet bir başka grup da Altyapı ve Çevre Grubu, kentsel altyapı, kırsal altyapı ve çevre korunmasıyla ilgili tedbirler bu grubun gündeminde yer alıyor. Tabii bizim katılımcılığa verdiğimiz önem doğrultusunda da iletişime büyük önem veriyoruz. Yaptıklarımızı hedef kitleye anlatıp ve ilerde uygulamada görev alacak kitleye anlatıp, onlardan tekrar görüş almak bizim son derece önem verdiğimiz bir çalışmadır, bir konudur. O bakımdan bir iletişim grubumuz var. Tüm bu grupların çalışmaları da, destek hizmetleri denilen bir grup tarafından yönlendiriliyor, gerekli hizmet bu grup tarafından veriliyor.

Planı kimler hazırlıyor? Sorusuna cevap verdikten sonra, planı nasıl hazırlıyoruz? Bunu size anlatmak istiyorum. Daha önce de değindiğim gibi, böyle bir planı hazırlarken bizi yönlendiren bazı temel olgular var. Bunlar uluslararası gelişmeler, Türkiye Avrupa Birliği'ne üye olmak için önemli kararlı adımlar atıyor. Avrupa Birliği'ne üyelik sürecinde Avrupa Birliği'nin politikalarını da burada dikkate almak arzusunda olduk. Bunu bir temel olgu olarak kabul ediyoruz. Gündem 21, 1992 yılında Birleşmiş Milletler tarafından Rio'da düzenlenen bir çevre konferansında kabul edilen sürdürülebilir kalkınmanın çerçevesini çizen bir metindir, bir dokümandır. Yani "21.yüzyıl" anlamını taşımaktadır. Sürdürülebilirlik de iki yönden ele alınıyor o dokümanda, birincisi, insani boyut, ikincisi çevresel boyut. Yani gelecek jenerasyonlara, bugün bizlerin kullanmakta olduğumuz kaynakları koruyabilip devredebilmek. Onun için yaptığımız tüm faaliyetlerde, ekonomik faaliyetlerde gelecek jenerasyonu da düşünmeliyiz. Bir başka konu, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı, yaptığımız plan çalışmasına destek veriyor. Onların da sürdürülebilirlik, katılımçılık gibi Birleşmiş Milletler'in gündeminde yer alan, kabul edilen kavramla-

rı var. Onlar da bizi bu yönde bilgilendiriyorlar, yönlendiriyorlar. Nihayet sizlerinde bildiği gibi Devlet Planlama Teşkilatı 8.beş yıllık kalkınma planını hazırladı ve bunu meclise sundu, kabul edildi. Dolayısıyla bizi yönlendirecek bir temel doküman da, 8. beş yıllık kalkınma planı. Bir de buna bağlantılı olarak Cumhuriyetimizin yüzüncü yıldönümü dolayısıyla 2023'e hedeflenen "Türkiye'nin Kalkınma Stratejileri", dokümanında yer aldı, bu da bizi yönlendiriyor. Burada bizim plan çalışmamızda izlediğimiz bir yol var. Bu da bizim bir başlangıç noktamız olacak; yani sıfırdan başlamıyoruz. 1989 yılında bir plan hazırlanmış, o zamanki şartlara göre hazırlanmış, hangi noktalara gelmiş? Bulunulan nokta nedir? Bazımız o olacak. Başarılı sonuçların uygulamaları nedir? Başarısız olduğumuz alanlar nedir? Onları değerlendiriyoruz, bizim ilk yaptığımız işlem 89 yılında hazırlanan planın değerlendirilmesi, onlardan sonuç çıkarılması. Onun yanında, eski planda pek yer almayan, sosyal planlama konularını bir başka çalışmayla GAP Bölge Kalkınma İdaresi ele almıştı. "Sosyal Eylem Planı" yapılmıştı onu da değerlendiriyoruz, oradan sonuçlar çıkarıyoruz ve bunların ışığında mevcut durum tespiti yapıyoruz. Bir de verilerin, bölgeye, illere dönük bilgilerin güncelleştirilmesi, yenilenmesi gerekiyor. Bunu da iş akımında bir safha olarak belirledik. İlk safhamız sizlere gelip, yaptıklarımızı anlatmak ve arzularınızı, isteklerinizi öğrenmekti, onu aştık. '89 planıyla ilgili belgeleri değerlendirdik, veri toplama işlemini tamamladık. Elimizde güncelleşmiş veri tabanı var. Onun dışında bir başka temel safhalardan bir tanesi de kalkınma ihtiyaçları ve vizyon. Vizyonu tespit ettik, biraz sonra size sunacağımı. Bu arada da 2010 planının amaç, hedef ve stratejilerini içeren bir stratejik doküman hazırladık. Bundan sonraki aşamada kalkınma seçeneklerini belirliyoruz, yani bölgenin 2010 yılında nasıl bir yapıya geleceğini belirledikten sonra, hangi senaryolarla, hangi alternatif programlar uygulanabilir onları belirleyeceğiz. Bu arada her şey geliyor finansmana dayanıyor. 1989 Master Planı, finansman modellerini seçerken esasen faaliyetler tamamen kamu yatırımları içerdiği için kamu finansmanına dayalı bir model ortaya koymuştu ama biz burada finansman kaynaklarını çeşitlendirmek istiyoruz. Özel sektörü, sivil toplum örgütlerini, yurt dışı kaynaklarını da devreye koymak istiyoruz. Ona göre de finansman modellerini belirleyeceğiz. Neticede kalkınma planı ortaya çıkacak, kalkınma planıyla birlikte de bir projeler demeti olarak nitelendirilebilecek bir uygulama programı ortaya çıkacak. Uygulama planıyla karşınıza geldiğimizde daha somut, proje bazında, düşüncelerimizi, planda yer alan faaliyetleri, görüşme ve tartışma olanağını elde edeceğiz. Şimdi bir başka eksiklik '89 planı 2005 yılını hedefliyordu, '89-2005. Orada öngörülen faaliyetlerin uygulanma durumu, tıkanıklıklar, bunların izlenmesi ve değerlendirilmesi orada ihmal edilmiş. Biz bu planda yapılan faaliyetlerin, başarısını, başarısızlığını, ödenek ihtiyaçlarının zamanında karşılanma durumunu, etkilerini, öngörülen etkilerinin olup olmadığını ayrıntılı bir izleme-değerlendirme sistemiyle günlük, aylık izleyip, ona göre de tedbirler alacağız, o sistem de kurulacak. Bunları bir temel rehberden hareket etmemiz gerekiyor, bu temel rehber, bizim vizyonumuz. Vizyon aslında hepimizin yaptığı her işte hayal ettiği noktadır. Biz GAP Bölgesi'ni sizlerden aldığımız bilgiler doğrultusunda 50 yıl sonra nasıl görmek istiyoruz? Bu bir hayal, bu bir düşünceler manzumesi. Bunu belirledikten sonra, ilk on yıllık dönemini bu plana yansıtacağız.

Bu daha sonraki çalışmalarla devam edecek bir süreç. Vizyonumuz, yani kısa vadeli değil, uzun vadeli vizyonumuz, hayalimiz bu; refahın arttığı ve yaygınlaştığı, bunun herkese ekonomik faaliyetleri kullanma fırsatı vererek sağlandığı, bölgenin diğer bölgelerle olan gelişmişlik farklarının ortadan kalktığı, bölgedeki kaynakların etkin kullanıldığı, sürdürülebilir gelişme ve toplumsal istikrarın bir gereği olarak verimlilik ve istihdamın arttığı, güçlü, özgüvenli, donanımlı, eğitilmiş bireylerden oluşan ulusal ekonomiyle bütünleşmiş, dışa açık, fırsat eşitliğinin olduğu bir toplumsal yapının gerçekleştirilmesi. Böyle bir toplumsal yapı bizim hayalimiz. Bundan sonra biraz daha özele inip, planın temel amacı, genel amacı nedir? buna bakalım. Katılımcılık yaklaşımı ile bölgedeki tüm insanların yaşam kalitesini yükseltmek ve bunu sürdürülebilir kılmak, bizim genel amacımızdır. Planlarda, vizyon, genel amaç belirlendikten sonra bir de bu planın hazırlanmasında dikkate alınan temel ilkeler ve stratejiler nedir, onlar belirlenir. İşte biz burada temel ilke ve stratejilerimizi şöyle belirledik; Bir kere AB normları, Avrupa Birliği normları ve bölgesel kalkınma politikalarını dikkate alıyoruz ilke olarak. Birleşmiş Milletler sözleşmelerini, diğer uluslararası yükümlülüklerimiz ile uyum sağlanmasını bir ilke olarak benimsiyoruz. 8. beş yıllık kalkınma planı ile 2023 perspektifinin temel ilke ve politikalarını gözetiyoruz. Temel ilkelerimizden en önemlileri bunlar. Temel ilke ve stratejilerimizde dikkate aldığımız başka bir husus da, bölge kalkınmasını sağlarken sadece ekonomik, sadece sosyal değil ama ekonomik, sosyal, kültürel, mekansal ve çevre koruma boyutlarını birlikte ele alan ve birbirini destekleyecek şekilde, güçlendirecek şekilde entegre eden, birleştiren bir yapı içerisinde, temelinde insan olan bir plan, bir kalkınma süreci başlatmak ve bunu yaparken de katılımcı yöntemlere başvurmak, sürdürülebilirlik boyutuna dikkat etmek. Yine temel ilke ve stratejilerimizden bir tanesi de pazar ekonomisinin tüm kurallarıyla yerleşmesini sağlamak, rasyonel işleyen bir pazar ekonomisi, yerel pazarın canlandırılması ve güçlendirilmesi ve bunların bilahare ulusal pazarla bütünleşmesi. Pazar ekonomisinin çözüm üretmediği alanlar da var, özellikle yoksullar, güçsüzlerin pazar ekonomisi içerisinde ayakta durması kendi başlarına inisiyatif almaları mümkün değil. İşte o noktada devletin yani kamunun gerekli destekleri vermesi, kamu inisiyatifinin devreye girmesi öngörülmüyor. Sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleştirilmesi için doğal, beşeri ve ekonomik kaynakların uyum içerisinde geliştirilmesi gerekiyor. Onun dışında hedef grupların desteklenmesi, çağdaş kurumsal yapıların oluşturulması için gerekli yasal düzenlemeler, kurumsal düzenlemeler ve yönlendirmelerin yapılması, bu da başka bir temel strateji. Diğer bir stratejimiz, mekansal yapı gelişirken çevre boyutunu öne çıkarmak yani bölgesel kalkınmayı yaparken, kentsel gelişmeyi, kırsal gelişmeyi konumlandırırken burada çevreye, çevre boyutuna büyük önem vermek ve bunu yaparken de pazar ekonomisi şartları içerisinde yapmak. Tabii planın en önemli noktalarından bir tanesi planın uygulamaya aktarılması. İşte orada kaynak gereksinimini sadece kamu kaynaklarına dayandırmak değil ama kamu dışı yerel ve ulusal olanaklar ve kaynaklar, uluslararası olanakların da devreye girmesi için modeller üretmek, bu da bir başka temel ilke ve stratejilerimizden. Temel ilke ve stratejilerimizden bir tanesi işsizlik konusu, burada acil istihdam projelerine ihtiyaç var. Acil istihdam projelerini geliştirmek bizim yine temel stratejilerimizden bir

tanisi olacak. Planlarda daha önce belirttiğim noktaların dışında, amaçlar devreye giriyor. Yani kalkınma planının dayandığı temel amaçlar nelerdir. Bunları biz, 16 noktada topladık. Bu amaçlara hangi hedeflerle gitmemiz gerekiyor? Sayısal olarak ifade edilebilecek hedeflerimiz nedir? Bunları belirledik size sunduğumuz kitapçıkta bunlar yazılı. Politikalarımız ne olacak? Bu amaçlara, o hedeflerle ulaşırken politikalara ihtiyacımız var. Bu politikalarından sonra da daha önce size sunduğum iş akımında yer alan diğer aşamalar devreye giriyor. Yani, modellerin kalkınma seçeneklerinin ve faaliyetlerin belirlenmesi bundan sonraki noktaları teşkil ediyor. Şimdi uygun görürseniz, ben 16 amacı özetlemek istiyorum. Birinci amaç, sürdürülebilir büyüme ve gelişme altyapısını oluşturmak. Bunu yaparken fiziki, iktisadi ve beşeri altyapının birlikte güçlendirilmesi öngörülüyor. Bir kere hedefler, bölgede üretim artırılacak ve gelir düzeyi yükseltilecek. Gayri safi bölge içi hasılanın yapısı, sektörler arası tutarlılığın gerektirdiği biçimde değişecektir, her ilin kendi ihtiyaçları doğrultusunda gelişecektir. Kırsal ve kentsel altyapı geliştirilecektir. Bunun gibi hedeflerimiz var. Politikalarından bir-iki tane örnek verirsem, bir kere kamu kesimi yatırım politikaları, projelerin öncelik ve eşgüdüm ilkeleri de gözetilerek mal ve hizmet üretimini hızla artıracak biçimde yönlendirilecektir. Tarımla ilgili bazı politikalar var. Çiftçilere yönelik olarak üretim ve pazarlama alanında bilgi destek sistemleri geliştirilecek, entegre tarımsal mücadele yapılacak, bölgede küçük ve orta işletmelerin rekabet gücü geliştirilecek, bunlar da politikalara örnek. İkinci konu bölge içi ve bölgelerarası gelişmişlik farkını azaltmak. Bunu görüyoruz ve böyle bir olgunun giderilmesi için de biz hedeflerimizi ve politikaları belirlemiş bulunmaktayız. Üçüncü amacımız, pazar ekonomisini geliştirecek önlemler almak ve ulusal pazarla bütünleşmeyi sağlamak. Burada rekabetçi pazar ekonomisi kurallarının yerleştirilmesi, sürdürülebilir kalkınma için uygun ortamın oluşturulması öngörülüyor. Dördüncü amaç, kamu ve özel kesim işbirliğini güçlendirmek ve yerel girişimciliği desteklemek. Biz hep görüyoruz özel sektör ile kamu kesimi arasında çok yakın bir ilişki olması lazım. Kalkınmada başarılı olan ülkelere baktığımızda, kalkınmanın aracının sadece kamunun olmadığı, kamunun yönlendirici görevler üstlendiği ama özel sektörü, sivil toplum örgütlerini öne çıkardığını görüyoruz. İşte burada kamu özel sektör işbirliğini güçlendirecek hedeflerimiz ve politikalarımız var.

Beşinci amacımız, su, toprak ve biyolojik kaynakların verimli ve sürdürülebilir kullanımını sağlamak. Burada kastedilen doğal kaynakları korumak, su yönetimini oluşturmak, bunu sadece tarım faaliyetleri için gereken sulama suyunun yönetimi açısından değil, kentsel ihtiyaçlar için de düşünülen, ihtiyaç duyulan suyun da yönetimi için ele alıyoruz. Altıncı konu, gıda güvenliği ve güvenilirliğini sağlamak. Bu biraz kapalı ama burada kasıt şu, uluslararası düzeyde de Birleşmiş Milletler Gıda Tarım Teşkilatı öncülüğünde belirlenen açlığın giderilmesi gibi bir olgu var. Açlığın giderilmesi için bir kere yeterli üretim gerekiyor, ve bir de üretimin adil bir şekilde dağıtılması gerekiyor, tüm kesimlere adil bir şekilde dağıtılması gerekiyor. İşte bunlar gıda güvenliği denilen bir başlık altında toplanıyor. Dolayısıyla burada öngörülen toplumun gıda ihtiyaçlarının karşılanması. Güvenilirlik konusu ise başka bir konu, o da yenilen gıdanın sağlıklı olması. İhracat edilecek ürünler için sağlıklı, uluslararası standartlarda sağlık kuralları uygula-

maya konulacak ve sağlıklı gıda üretilecek. Efendim, yedinci amacımız, dezavantajlı grupların kaynaklara erişimi ve kararlara katılımını kolaylaştırmak. Güçsüzlerin, yoksulların, kadınların, topraksızların, burada belirtilen grupların kalkınmada etkin rol üstlenmesi öngörülüyor. Cinsiyet dengeli toplumsal gelişme sürecini güçlendirmek sekizinci amacımız. Burada bölgenin sosyal yapısı dikkate alınarak bireysel davranışları kısıtlayan engellerin ortadan kaldırılması ve ortamın geliştirilmesi öngörülüyor. Dokuzuncu amacımız, yerel inisiyatifler öncülüğünde kurumsal kapasitenin güçlendirilmesi için insan kaynaklarını geliştirmek. İnsan kaynaklarını geliştirirken tabi kamu kuruluşları, yerel yönetimler, hükümet dışı kuruluşlar ve örgütlü kesimlerin kalkınmada etkin olması amacımıza hitap etmek üzere bu kurumların kapasitelerinin güçlendirilmesi düşünülüyor. Örgün ve yaygın eğitim olanaklarını artırmak. Bu sadece temel eğitimi kasteden amaçlayan bir düşünce değil ama tarımda veya sanayide mesleki becerilerin geliştirilmesini de ele alan bir eğitim amacıdır. On birinci amacımız sağlık standartlarını yükseltmek. Daha önce biz bölge toplantılarında, illerde yaptığımız toplantılarda hep duyduk, sağlık, sağlık, sağlık. Öncelikli bir konu olarak gündeme getirildi. Dolayısıyla sağlıkta fiziki ve sosyal altyapının, personel imkanlarının, kadrolarının geliştirilmesi, iyileştirilmesi bir başka amacımız. On ikinci amaç, kalkınma ve toplumsal bütünleşme sürecinde kültürel birikimden yararlanmak. Kültürel birikim bölge için gerçekten çok önemli bir gerçek. İşte bu kültürel birikimi kalkınma faaliyetlerine entegre etmek burada öngörülen bir amaç. Burada mekan organizasyonunu işlevsel kılmak; yerleşmelerin büyüklük ve yığılımlarından ekonomik ve toplumsal çıkarım sağlamak bir başka amaç. Bu bizim bölgesel planlama grubunun öncülüğünü yaptığı bir amaç. Burada kastedilen şey şu, yığılımlar var, bu yerleşmeler itibariyle yığılımlar var. Bu yığılımları bir gerçek olarak kabul edip bunlardan toplum için çıkarılar sağlayacak mekanizmaları geliştirmek. Bunu yaparken de ekonomik, sosyal, çevresel değerler ve gelişmelerin birlikte değerlendirilmesi kastediliyor. Ağ sistemleri kurmak ve güçlendirmek yoluyla kırsal işlevsel bütünlüğünü sağlamak. Kırsal ve kentsel alanlar, birbirlerinden kopuk olmamalı, ekonomik faaliyetlerde bir bütün temelinde, işbirliği içerisinde çalışmalı, aralarında yardımlaşma olmalı. Dolayısıyla burada öngörülen, bir network'ün, bir ağ sisteminin oluşturulmasıdır. Kent ve kırsal kesimleri arasındaki ilişkilerin kurumsallaşmasını öngören bir amaçtır. On beşinci amacımız çevre ve kalkınmayı bütünleştiren bir çevre üretim sistemi oluşturmak. Burada kastedilen çevre boyutunun ekonomik ve sosyal kararlara bütünleştirilmesidir. Nihayet on altıncı amacımız, tarih ve kültür varlıklarını korumak, kurtarmak ve değerlendirmek. Kültür varlıkları, projeye birlikte su altında kalacak alanlar için bu günlerde çok güncel. Belki birçoğumuz bunlardan bihaberdi ama bu vesileyle gördük. Gerçekten de doğal ve kültürel varlıklar açısından bölge çok zengin. İşte bunu kalkınma programlarına entegre etmek, onları geliştirmek, tanıtmakta bir nihai amacımız olarak belirlenmiştir.

Yeni plandan öncelikle beklenenler nelerdir? Bunları size sunmak istiyorum. Bir kere ekonomik yapıda bir değişim başlaması bekleniyor, öngörülüyor. Bölge toplumunun yaşam kalitesinin yükseltilmesi, bölgeyle ulusal ölçekteki göstergeler arasındaki farklılıkların azaltılması. Bu eğitim açısından da, gelir açısından böyledir. Bu farklılıkların azaltılması için bölge içi ve dışı özel

kaynakların katkısının sağlanması, ülkemizin diğer yörelerindeki iş dünyasının GAP'ta yatırıma yönlendirilmesi çok önemli amaçlarımızdan bir tanesi, istihdam olanaklarının artmasıdır. Ben sunuşumu tamamlamış bulunuyorum. Yalnız size bir iki cümleyle bundan sonra sizden beklentilerimiz nedir, onları açıklamak istiyorum. Biz, uzmanlar grubu olarak, sizlerden aldığımız bilgiler doğrultusunda böyle bir çalışma yöntemini ve o yöntemle elde edilen amaçlar serisini ürettik. Bundan sonra artık faaliyetler belirlenecek. Dolayısıyla sizin o faaliyetlerin belirlenmesinde şu amaçların öncülük yapacağını bilmeniz gerekiyor. Bu amaçları sizlerle görüşüp, sizlerin onayını almak istiyoruz. Bu konuda sizlerin görüşleriniz, bundan sonra belirlenecek faaliyetlerin de sizin ihtiyaçlarınıza hitap etmesini sağlayacak. Biz Ankara'daki uzmanlar grubumuzla böyle bir amaçlar serisi ürettik. Ama bunlar Siirt için doğru mudur? Bunların hangileri sizler için önceliklidir? Bunları sizden duymak istiyoruz. Bunlar belki şu aşamada size çok somut, yarar getirecek, kısa vadede fayda getirecek düşünceler değil. Ama altını çizerek tekrar etmek istiyorum, bu amaçlar bilahare belirlenecek faaliyetler için bir rehber niteliğinde. Bu amaçlar faaliyetleri belirleyecek. O bakımdan sizin bu amaçlarla ilgili ve kitapçıkta yer alan hedefler ve politikalarla ilgili düşüncelerinizi burada öğrenmek istiyoruz. Bu şekilde attığımız adımdan emin olmamızı istiyoruz. Ben, katkılarınızın olacağını inanıyorum ve bu vesileyle beni dinlediğiniz için teşekkür sizlere teşekkür ediyorum, saygılarımla.

Ahmet SALTİK - (Güneydoğu Anadolu Bölgesi Kalkınma Planı Sosyal Planlama Grup Yöneticisi)

Haşım Hocaya teşekkür ediyoruz. Şimdi kendilerinin de belirttiği gibi bu toplantı, daha sonra hazırlanacak olan ayrıntıları ve uygulama programları hazırlanacak olan bir çalışmaya yol gösterici nitelikteki genel bir çerçeve olacak. Yani işin bir nevi anayasası olacak. Burada ilkelerden, politikalarından ve ana hedeflerden oldukça soyut bir şekilde bahsedildi. Fakat şunları belki de altı çizilecek olan önemli unsurlar olarak ayırt etmemiz mümkün: Bir kere konuya sadece ekonomik açıdan yaklaşılmamakta, hem ekonomi hem sosyal hem politik hem de kültürel açıdan bir bütünlük içerisinde ve hatta doğal kaynakları da içine alan çok yönlü bir yaklaşımla planın ele alındığını görüyoruz. Birinci unsur belki de bu olabilir. İkincisi sürdürülebilirlik diye bir kavramdan bahsedildi. Tanım da yapıldı fakat ben size canlandırabilmek için kafanızda şu örneği verebilirim: Siirt'in girişinden onlarca yarım kalmış atıl yatırımlar var. Nedir o? Ahırlar, ağıllar. İşte bu sürdürülebilir kalkınmanın tersi bir uygulamanın somut sonuçları bunlar. Yani kaynak yok diyoruz. Kaynağımız olmadığı için değil kaynağımız var, biz bu kaynağı, insan kaynağını ve mali kaynakları etkin kullanamıyoruz. Bunun çözümü bu planda katılımçılık olarak ortaya çıkıyor. Kimin, hangi yatırımcının, hangi yöreye, ne kadar etkin olabileceğini yine o yöredeki insanlar bilir. Konuyu Ankara'dan çözerseniz, merkezden, sonuç bu olur. Dolayısıyla bizim çözüm için katılımçılığa ihtiyacımız var, demokrasiye ihtiyacımız var, açık ve şeffaf yönetimlere ihtiyacımız var. Kolay değil, fakat kolay yöntemleri herkes başarabiliyor. Önemli olan zoru başarabilmektir ve kalkınmada bütün kesimlerin aktif katılımını ve gücünü bir araya getirilmesini gerektiriyor.

Kamu gücü, yerel yönetimler ve halkın gücünün bir araya gelmesi gerekiyor. Bu plandan benim çıkardığım sonuç bu oluyor. İnşallah bundan sonra yani sizlerin katılımıyla daha uygulamaya dönük, daha elle tutulur, gözle görülür alanlar, öncelikler ve konular yeniden formüle edilebilir, planlanabilir. Bu yaptığım bu yorumdan sonra artık katılımınızı bekliyoruz. Söz sizindir. Kürsü sizin, sorunlar sizin, bölge sizin. Ülke hepimizin buyurun.

Suat EKİN- (Belediye Başkan Yardımcısı)

Sayın Valim, GAP İdaresi'nin değerli mensupları, saygıdeğer basın mensupları, katılımcılar, hepimizi en derin saygılarımla selamlıyorum. Sayın Valim içimizden gelenleri birazcık anlattılar efendim. Biz de dağarcığımızda olan bazı konuları kağıt üzerine döktük. Arz edeceğim.

Siirt ilimizin de içinde bulunduğu GAP çalışmalarında, bölgede üretim artması ve gelir düzeyinin yükseltilmesi amaçlanmalıdır. Toplumsal, ekonomik, mekansal bileşenlerde kapsamlı çalışmaların gerçekleştirilmesi ve hedef grubun gelecekteki yaşamlarına uymalarını kolaylaştırmak üzere çeşitli destek faaliyetlerinin devreye sokulması gerektiğine inanıyorum. Bu çerçevede, özellikle, baraj rezervuarının altında kalan ve kalacak olan yerleşim yerlerinin yakın çevresi öncelikli olmak üzere, yerleşilebilecek, uygun, kentsel ve kırsal alternatif yerleşim yerleri belirlenmeli, teknik ve sosyal çalışmaların sonucuna dayalı olarak altyapısı, yolu, içme suyu, ikamet edeceklerin mağduriyetlerine mahal verilmenden peşinen projelendirilmelidir ve yapımları halledilmelidir. İlimiz ile ilgili yeni bir harita ve imar planı revizyonu çalışmalarına başlanması belediyemizi minnettar kılacaktır. Haritamız çok eskidir efendim, imar planımız çok eskidir. Revize edilmesi lazım. Ayrıca söz konusu proje yapıldığında ve uygulamasına geçildiğinde göl aynası etrafında sosyal tesis, otel ve dinlenme yerleri yapılmak üzere hazine arazilerinden 50 hektarlık bir yerin, bila bedel veya bedeli belediyemizce ödenmek üzere kamulaştırma programına alınmalıdır. Başta Dr. Sayın Olcay ÜNVER'e, Sayın Bölge Müdürümüze, emeği geçen birim amirleriyle personellerine katkılarından dolayı teşekkürlerimi sunarken, vatanımıza, milletimize ve GAP Projesi kapsamında bulunan tüm illerimize hayırlı ve uğurlu olmasını, bolluk ve bereket getirmesini yüce Allah'tan niyaz ediyorum. Saygılar ve şükranlarımı sunuyorum. Teşekkür ediyorum.

Ahmet SALTİK- (Güneydoğu Anadolu Bölgesi Kalkınma Planı Sosyal Planlama Grup Yöneticisi)

Sağolun, katılımcılar konuya kısaca değindikten sonra, pratikte işin içinde olan, sorunları yaşayanlar olarak hazine arazilerinden, imar planının revize edilmesine kadar bazı somut önerilerde bulundular. Barajlar konusunda, kalkınmanın bedelini ödeyenler var. İnşallah bu barajların yarattığı sorunlar gerçek kalkınmanın bir bedeli olabilir ve bu nedenle kaçınılmaz olarak yer değiştiren, yerleşimleri baraj göl aynası altında kaldığı için, yer değiştirmek zorunda kalan köyler ve haneler oluyor. Bunu kalkınmanın bedeli olarak niteliyoruz. Önemli olan bu bedeli ödersek

kalkınmanın gerçekleşmesidir. Evet efendim, buyurun. Her arkadaşımız ismini söyleyebilir. Çünkü, galiba kayda geçiyor. Kendini takdim ettikten sonra, tanıtıktan sonra eleştirilere geçebilir, önerilere geçebilir. Buyurun.

Abdurrahman KARASU- (Baykan Belediye Başkanı)

Sayın Valim, GAP İdaresi'nin değerli temsilcileri ve Siirt'in saygıdeğer elit insanları. Konuşmama başlamadan önce hepinizi saygıyla selamıyorum. Değerli başkanım, son aylarda Siirt'imize arka arkaya, iki ayda bir, iki haftada bir gerek Devlet Planlama Teşkilatından olsun, gerek GAP İdaresi'nden olsun, gerek Siirt Valiliğimizin organize ettiği yerel toplantılarla Siirtimiz'de son dört aydan beri bir şeylerin olabileceğinin umudunu taşımaya başladım. Yalnız şunu söylemek istiyorum, söyleyeceğim her şey eleştiri bazında değildir. Bir sitem de değildir bir tepittir. Ben bunu her toplulukta söyleyebilirim, GAP İdaresi'nin sadece suyun tutulduğu bir noktadan başlayıp sulanabilir bir araziyi kapsamakta olduğunu görmekteyiz. Oysa ben, Siirtli olarak, ne benim toprağında su tutulmakta, ne de sulanabilir birkaç hektar arazim bu kapsama girmemektedir. Dolayısıyla bir Siirtli olarak, GAP İdaresi'nin buraya getireceği hiçbir şey göremediğimi, üzülmek istiyorum. İlimizin bu kalkınma modelimizden Türkiye'nin gözbebeği olan projeden müspet yönde etkilenmelidir. Ama maalesef, Siirt İli birkaç yıl önce budanarak, bütün güzelliklerimiz bizden kopartılarak Batman gibi, Şırnak gibi illere bölüştürülerek dağlık kesimin bir coğrafyasının insanları olarak maalesef ortada kalmış bulunuyoruz. İnsanlarımız çeşitli istenmeyen olayların karşısında, batıya göç ederek depremzede haline dönmüş durumdadırlar. Ama dönseler ne olur? Ben geçen toplantıda şunu söyledim, iyi ki de dedim bu insanlarımız batıya göç etmişlerdir. Eğer bunlar şu anda buralarda olsalardı, ne ile geçinir, ne şekilde yaşantılarını sürdürebileceklerdi? Bunlar çok önemlidir, tespitlerdir, bu notların derhal çok yüksek makamlara iletilmesini arzu ediyorum ve şunu da söylemek istiyorum: Devlet her şeye kadirdir, kadir olmalıdır. Nitekim geçmişte yaşanmış olayların, yıkıntıların ne biçimde yok edildiği, ortadan kaldırıldığı hepimiz gururla görmekteyiz. Bu yıkılmış ve tamire çok muhtaç olan Siirt İlimizin olağanüstü bir seferberlikle kalkınmasının sağlanmasını temenni ediyoruz. Biz diyoruz ki Türkiye'mizde, son 15 yılda birçok kalkınma programlarının gerçekleştiği halde, yöremizde zerre kadar gerçekleşmemiştir. Ancak idarecilerimizin cüzi katkılarıyla sağlanabilmiştir. Bu eğer Türkiye'deki uygulana gelen beş yıllık kalkınma modeli eğer Siirt'te o model ve hız içinde gerçekleştirilecekse, Siirt son 15 yılda üç tane beş yıllık kalkınma yılını yitirmiştir. Bu hızı, bu farklılığı ortadan kaldırmak için zaten başta sayın Valimizin söyledikleri herşeyi toparlamaktadır. Çok dertlerimiz vardır. Bu dertlerimiz saymakla bitmez. İşsizlik olsun, kalkınmada olsun Siirt'in çok geride kaldığı, kalkınmada zaten öncelikli bir il olması bakımından, ivedi bir kalkınma modeline tabi tutulması gerekiyor. Ama bunun GAP İdaresi ile gerçekleştirilebileceğine inanmıyorum, ama inanmak istiyorum. Olağanüstü bir bakanlık mı kurulur, olağanüstü Bakanlar Konseyi mi kurulur, bir Güneydoğu kalkınma projesi adı altında bakanlık düzeyinde bu meselelerin ele alınmasını, ancak bu şekilde çözülebileceğine inanıyorum. Ben güzelliklerimiz budandı, kollarımız kesildi de-

dim, bir örnek vermek istiyorum; Kömür yataklarımız Şırnak'taydı alındı; bizim Irak ile olan sınır ticaretimiz vardı o yetkilerimiz, görevlerimiz vardı alındı. Ben size bir örnek vereyim, bugün Şırnak bizim en gelişmemiz ilçemiz iken özel idaresinin sınır ticaretinden elde ettiği 15- 20 trilyon -Siirt valiliğinin belki otuz katı, belki elli katı- gelirleri oldu . Durum bu iken bu Siirt nasıl gelişecektir? Saygılarımı sunuyorum, arz ediyorum, bağışlayınız.

Ahmet SALTİK- (Güneydoğu Anadolu Bölgesi Kalkınma Planı Sosyal Planlama Grup Yöneticisi)

Biz de çok teşekkür ediyoruz. Doğru, bu GAP ile tek başına yapılacak iş değil ,fakat daha önce de söyledik. Dedik ki yatırımcı kuruluşlar, kamu kuruluşları, halk, özel sektör bu işbirliği sağlanmadığı sürece kalkınmadan bekleneni elde etmek zor. Bir ikinci konu, çok farklı olarak, hiçbir kalkınma projesi, bütün kesimlere, bütün yerleşimlere, bütün sosyal tabakalara eşit olarak hizmet sağlamıyor.

Böyle bir şey yok. Dolayısıyla suya dayalı, enerjiye dayalı bir proje elbet ki daha çok toprağı olan kesimlere çıkar, yarar sağlayacaktır. Sulama dışı kalan alanlardaki halk ihmal edilebilecektir. Fakat GAP'ın geçmişten edindiği derslere göre önümüzdeki on yıla baktığımızda sulama dışı alanlarda neler yapabiliriz, ne türlü gelir getirici projeler uygulayabiliriz ve çok yaygın küçük projeleri, özellikle başta içme suyu olmak üzere, çünkü köylerin yarısında sağlıklı içme suyu yok. Bu konularda da en azından belirli bir sorun tanımı, belli bir bilince çıkmıştır. Umarım bu işbirliği sağlanabilirse bu konuda da önemli adımlar, önemli kazanımlar elde edilebilecektir. Evet, çok teşekkür ediyoruz tekrar. Bu güzel katkılarımız için. Bunlar dikkate alınıp, işe yarayacaktır. Fazla konuştuğumuzu biliyoruz, çok gelen giden oluyor, herkes plan yapıyor. Fakat biraz daha sabır lazım. Başlangıçta, her şeyin başında söz var, daha sonra eylem gelecektir. Evet, onu söylemediniz. Ben kendi kendime dedim ki sizi herkes tanıyor bizim dışımızda. Tamam, Baykam Belediye Başkanı.

Hüseyin GÜMBAT- (Kurtalan Ziraat Odası Başkanı)

Sayın Valim, sayın GAP idarecileri, değerli misafirler, konuşmama başlamadan önce hepinize saygılarımı sunarım. Sayın belediye başkanımın da dediği gibi 5-6 aydan beri sürekli vilayetimizde, vilayetimizin geleceği için, tarımı için, programlar, toplantılar yapılmaktadır. Bugünkü programı da okudum. Maalesef, Sayın Başkanımın da dediği gibi bir içme suyu meselemiz vardır. Ben bunu üzümlere söylüyorum. Dün Kurtalan'ın Yürekveren Köyü'nde bir köyünde bir intihar olayı gittik, cenazeyi yıkayacak su yoktu. Şimdi bu projelerin hepsi insanlar içindir, insanların geleceği içindir. Ama insanları bir yerde tutabilmek için önce ivedilikli içme suyunun olması gerektiğini düşünüyorum. O içme sularını sağlamazsak, insanları orada tutamayız. O zaman GAP gibi büyük projelerin de önemi olmaz, çünkü bunlar insanlık için olmalı diye düşünüyorum. Bunun için önce Kurtalan'a başta olmak üzere diğer ilçelerimize ve susuz en az 15 köyümüze iç-

me suyu gelmesini istiyorum. Bu içme suları ya hayvan sırtında sağlanmakta, ya da traktör imkanı varsa bunlarla sağlanmaktadır. Bunu özellikle GAP İdaresi'nin programlarına almalarını, ivedilikle gündeme almalarını istiyorum. Sayın Valim değindi, projelerinde de vardır. İşte tarımın geliştirilmesi diyoruz, ilimizde bugüne kadar GAP İdaresi'nin bir tek sulama projesini görmedim. Başka illerden misafirlerimiz geliyor, maalesef ilimizde şu da GAP Projesi kapsamında diye gösterebileceğimiz bir çalışma yoktur. Bunu her konuşmamızda söylüyoruz. Siirt'e gereken öncelikle sulama, içme suyundan sonra, sulama projelerinin de geliştirilmesi, ve kafes balıkçılığın geliştirilmesi, yapılacak İhsu Barajı'nın kenarında, bazı projelerin ivedilikle geliştirilmesini talep ediyoruz. Herhalde ara verilecek, ben onun için kısa konuşmak durumundayım. Hepinize saygılar sunuyorum.

Ahmet SALTIK- (Güneydoğu Anadolu Bölgesi Kalkınma Planı Sosyal Planlama Grup Yöneticisi)

Teşekkürler sayın Başkan. Su ve enerji üretimi GAP Projesi'nin geçmişinde de, bugününde de çok önemli bir unsur. Fakat su ve enerji diye koyduğunuz zaman insanı ihmal ediyorsunuz. Oysa bütün kalkınma çabaları insan içindir ve çok haklı olarak insan deyince, önce insanın yerinde kalkınması ve temel hizmetlere başta su olmak üzere ulaşması gerekir. Bu yaşaması için gereklidir. Ondan sonra sağlık, tabii ondan sonra huzur, tabii ondan sonra istihdam gelir. Çok teşekkür ediyoruz. En azından şu bakımdan da teşekkür ediyorum, biz tabii bu bölgeyi de sizlerden de ders alarak, sizlerden de akıl alarak, tecrübe alarak bu şekilde zaten planlıyoruz. Umarım hep beraber bu konuda belirli, daha etkin karar organları üzerinde etkimiz artacak ve bunları hayata geçireceğiz. Şimdi efendim biraz ara verelim diyorum, bir beş on dakika tekrar aramızda konuşuruz. Sonra devam ederiz. Uygun görürseniz. Teşekkür ederim.

Ekrem ALPINAR- (Kurtalan İlçesi Konakpınar Köyü Muhtarı)

Sözüme başlamadan önce sayın Valimize, değerli görevli misafirlerimize ve katılımcılarımıza teşekkür eder ve saygılar sunarız. Ben, Konakpınar derken belki herkes tanımaz. Çünkü tarihi yazan bir köy, köy sahibi Bişari Çeto Ağa, Rus Savaşlarında cesur bir kahraman olarak, kendi aşiretini imkanlarıyla donatarak, silahlanarak, o zamanki savaş tekniği olan süngülerle, göğüs göğüse çarpışarak Baykam İlçe hududundan başlayarak Bitlis, Van'a kadar Rus askerleriyle savaşarak kırmış, İran, Türkiye, Rusya hudutları üçgeninde şehit olmuştur. Tarih olmuştur. Fakat maalesef bugün bu zattan kalan tarihi bina çökmeye mahkum bırakılmıştır. Bişari Çeto gibi bir zatın Allah rahmet eylesin, devletine, milletine, halkına bu kadar sadık olduğunun bütün dünyaya destan olması lazım. Burada, devlet halk ilişkilerinde bu örnek unutulmamalı. Görevli sayın misafirlerimizden, bu kadar cesur ve değerli bir adamın bu binasının koruma altına alınması için ilgililere gerekli bilgileri vermeleri konusunu arz ederim.

Son 15 yıldan beri ne olup ne bitiyse, herkes burada dile getirdi. Ama nasıl olduysa bugün, şükür huzurluyuz. Huzuru bu sağladı, huzuru o sağladı, huzuru ben sağladım demektense bunu bir tarafa bırakalım. Allah bu halkın, bu islamın, bu milletin dostudur. Allah düzeltmiştir, hiç kimse düzeltmemiştir. Bu ortam düzelmişken, bu kardeşliği, birliği, beraberliği, kimin ne gücü varsa, birlik, beraberlik, kalkınma için elinden geleni yapma zamanı gelmiştir. Ben kendi köyümün ana ihtiyaçlarını huzurunuzda dile getirmek istiyorum. Benim köyümün on bin dönümlük dağlık arazisi vardır. Bu dağlık arazi meşe ile doludur. Eğer bu alan orman alanı kapsamına alınırsa, gerek köyüme, gerek çevre köylere, gerek devlete büyük katkıları olacaktır. Hayvancılığa çok elverişlidir. arıcılığa çok elverişlidir. Normalde, kuraklık herkesi etkilemiştir ama sularımız yeteri kadar hayvan beslemeye, arı beslemeye elverişlidir. Burada işin ehli olan insanlara, iş emanet edilsin. Örneğin biri vardır ki arıyı gözleriyle bile görmemiş, ama devlet getirip bu adama arı verirse, arıdan ne anlar? Ne kendisi kazanır, ne devletine, halkına kazandırır. Ben diyorum ki iş ehli olanlara emanet edilsin. Köyüm 150 haneden müteşekkildir. Bu nedenle, köylüme 2000 küçük baş, koyun, 1000 adet arı ve kovanını istiyorum, köyüme ait on bin dönüm arazinin orman alanına alınmasını talep ediyorum. Ayrıca arazimiz her türlü ürünlere elverişlidir. Bizim ektiğimiz yerli tohumlar, bu sene 1' e 3 vermişlerdir; 1'e 5, en iyisi 1'e 8 kadar veriyor. Çok güzel, verimli buğday tohumlarının ve tahıl ürünleri tohumlarının gerek köylüme, gerek bütün çevre köylere verilmesi halinde devletçe karlı çıkacağız, halkça karlı çıkacağız. Halkımız çalışkandır, üretkendir ama bazı nedenlerle geri kalmıştır. İşte bu geri kalmışlığın köylüden başlayarak giderilmesi lazımdır. Köylüye bu gibi kredilerin, işin ehli olan halka verilmesini talep ediyoruz ve tekrar sizlerin genel merkezden buraya kadar gelip, ihtiyaçlarımızı yerinde tespit ettiğiniz için hepimize teşekkür ediyoruz, saygılar sunarım.

Ahmet SALTİK- (Güneydoğu Anadolu Bölgesi Kalkınma Planı Sosyal Planlama Grup Yöneticisi)

Teşekkürler sayın muhtar. Haşim Bey'in de belirttiği gibi bu kültürel ve tarihsel değerleri koruma ve kurtarma konusunda da planda ayrı amaçlar tanımlanmış. Bu çerçevede dediğiniz gibi gerçekten bu yörenin, bu topraklar için canını vermiş, canını tehlikeye atmış insanları varsa, bunlardan kalan mirasın gelecek nesillere de aktarılabilmesi için korumaya alınması doğrudur. Mikro bir olaydır, köy düzeyindedir. Şu anda belki biz çok geniş olarak konuyu gördüğümüz için, yani ormana bakmaya çalışıyoruz. Tek tek ağaçları göremiyoruz tabi. Bundan sonraki aşamada daha aşağılara inip, köyler bazında, temelinde bazı planlama ve program geliştirme faaliyetleri başlayınca, mutlaka bu konuya da değinilecektir. Benim, sizin yaptığımız konuşmadan edindiğim, çok anlamlı bulduğum bir sonuç var. O da şu: işin ehline gereken yardımın ve desteğin sağlanması. İşin ehline derken kaynakları etkin kullanacak olanlara. Dediniz ki 2000 büyük baş , 1000 kovan istiyoruz, on bin dönüm alanın, orman köyleri statüsüne geçirilmesini istiyoruz. Bu talep sizden ve orada yaşayanlardan geliyorsa bu talebin karşılanması en doğrusu olacaktır. Çünkü yerinde kalkındırma ilkeleri açısından uygundur. Talebin sizden gelmesi lazım. Ben

bunları ilgili arkadaşlarıma ileticeğim. Fakat o aşamaya gelmedik daha yani şu planı bitirmemiz lazım. Ama bundan sonra gelecek olanlar: tarım ve kalkındırma konusunda çalışacak olan grup herhalde sizlerle tekrar bir görüşecek. Onlarca yıl geçti belki artık tahammülümüz yok, ama bir iki yıl içerisinde de umarım uyulamaya dönük, köy düzeyinde de bu tip programlara ulaşacağız. Çok teşekkür ederim. Bunları mutlaka ileticeğiz. Başka var mı arkadaşlar söz almak isteyen? Buyurun efendim.

Ahmet ARITÜRK- (Siirt Gazetesi Sahibi)

Muhterem konuklarımız, muhterem dinleyiciler hepinizi hürmetle selamlarım. Ben de kısa bir maruzatta bulunmak istiyorum. Şöyle ki, bilindiği gibi İlisu Barajı altında kalacak yörelere hizmet götürülmüyor. Baraj yapılacak diye yıllardan beri yolları yapılamayan, sağlık ocakları, okulları onarılmayan köylerimiz var. Bu köyler çok zor bir durumdalar. O halde diyoruz ki devlet eğer İlisu Barajını on yıl gibi kısa bir süre içinde gerçekleştireceğine inanıyorsa ve bunu gerçekten programına almış ve bunu hedeflemişse, baraj suları altında kalacak köyleri kamulaştır-sın, köylülere şimdiden parasını versin, köylüler de başlarının çaresine baksınlar. Bunları böyle sürüncemede bırakmak, yolsuz, okulsuz, susuz bırakmak, nasıl olsa efendim burası İlisu Barajı altında kalacak diye yıllarca sürüncemede bırakmak, biraz da kusura bakmayın insafsızlık oluyor. Bunun yanında bir başka konuya da değinmek istiyorum. Ankara'daki bürokratlar maalesef bütün yetkileri ellerinde tutmak istiyorlar. Halbuki yetkilerin paylaşılması, daha doğrusu yerel yönetimlere yetki tanınması lazım. Eğer bütün işler Ankara'dan idare edilecekse, krediler, yatırımlar için sağlanacak krediler Ankara'dan verilecekse bu iş demin Sayın Başkanımın da buyurduğu gibi, boş ahırlar, yıkık yatırımlara dönüşecek ve bu paralar savrulup gidecektir. Halbuki yerel yönetimler tarafından organize edilirse o zaman daha başarılı olacaktır. Çünkü yerel yönetimdeki insanlar birbirini daha iyi tanır, kimin ne yapabileceğini, kapasitesini iyi bilirler. Bu bakımdan diyoruz ki Ankara'dakiler, bal tutan bal parmağını yalar misali bütün yetkileri ellerinde tutmasınlar bıraksınlar yetkili olan yerel yönetimler olsun. Yatırımlar yerel yönetimlerin eline geçmedikçe kalkınma sağlanmaz.

Ayrıca Siirt'in başka bir konusu susuzluk. Bazı köylü hemşehrilerimiz susuzluktan yakındılar, Siirt'te şehir merkezi olarak biz de susuzluktan kıvrıyoruz. Bazen haftada bir su alıyoruz, bazen on günde on beş günde bir. Bir de şöyle bir plan var, hem ki biz Hesko suyunu kullanıyoruz. Hesko su kaynağı birçok yerleşime veriliyor bu yüzden yetersizdir. Bir de Hevki suyu kaynağı vardır, eğer Hevki suyu kaynağı yapılır ve Şirvan oradan su almaya başlarsa, o zaman Siirt'in yükü hafifler. Aydınlarla da Hesko suyu veriliyor, Köy Hizmetlerinin burada yapması gereken işleri, Siirt Belediyesi tarafından yapıyor. Bir de şöyle bir durum var. Gezdiğim zaman görüyorum, köylerimizin bir çok yerinde taşlı araziler mevcuttur. Bu taşlı arazilerin temizlenmesi durumunda, çok önemli miktarda tarım arazileri ortaya çıkacak, tarıma ve ekonomiye kazandırılacaktır. Bu konuda da bir girişim olursa çok faydalı olacağına inanıyorum. Saygılarımla,

Ahmet SALTİK- (Güneydoğu Anadolu Bölgesi Kalkınma Planı Sosyal Planlama Grup Yöneticisi)

Teşekkür ederim. Ahmet Bey üç konuya değindi. Birincisi kamu yönetimi ve yerel idarelerin güçlendirilmesi, zaten bu planda da, merkezi planlamadan katılımcı planlamaya gidiliyor. Doğrudur, yerel idarelerin katılımını, kararlardaki etkinliğini arttırmadan, etkin kararlar ve etkin tahsisler, etkin yatırımlar mümkün değildir. Susuzluk sorunu, sadece köyde değil kentte de var. Anlaşıldığı kadarıyla taşlık araziler konusu da yeni tarıma açılacak araziler çerçevesinde değerlendirilmek gerekiyor. Kırsal kalkınma ekibinin yöneticisi Haşim Bey de not aldı. Bu üç konu, gerçekten hem istihdam yaratmak, hem de yerinde kalkınma bakımından ve insani gelişme bakımından, katılımcılığın güçlendirilmesi bakımından çok önemlidir. Teşekkür ediyoruz kendisine. Başka var mı efendim söz almak isteyen, buyurun.

M. Ali FERANAZ- (Kurtalan-Çakıllı Köyü Muhtarı)

Sayın Valimize, Sayın Başkanımıza teşekkür ederiz. Kurtalan'da susuzluk had safhaya varmıştır. Köylerde, su yok. Gökdoğan Kurup suyu işine 15 sene önce başlanmış, halen su yok. Köylerde -orada 7-8 tane köy var, Gökdoğan, Çakıllı, Avcılar, Yoldurağı ve Çalıldüzü, Toytepe- Türkiye Petrollerinin suyu da olmasaydı, göç edecektik. MTA birkaç tane sondaj makinesi gönderdi. A köyüne yapılıyor, B köyüne yapılmıyor. Her şeyi siyasetçiler elinde tutmuş peki bu köylü, üvey çocuk mu? Devlet buraya el atıyor ama hiçbir şekilde bakılmıyor. Ne oldu peki? Köylü; yarın savaşa çıktığı zaman, savaşa gitmeyecek mi? Bizden isteneni, biz yerine getirmiyor muyuz? Lütfen bunu dile getirin. Evet biz İlısu Barajına karşı değiliz, ama bize faydası ne olabilir sınırlarımız göle dayanıyor değil ki, 400 metrelik yolumuz var ama yol yapılmıyor. Bakın şu işe!! MTA'ya o kadar müracaat etmişim, dilekçelerim var, bunu dile getirin. Onlar sesimizi duysun, hepimize teşekkür ederim.

Ahmet SALTİK- (Güneydoğu Anadolu Bölgesi Kalkınma Planı Sosyal Planlama Grup Yöneticisi)

Evet doğru siyaset burada kişilere bağlı olarak yapılıyor, siyaset yapılması gereken bir iş fakat siyaset geniş kitlelerin katılımı ile konuları tartışarak, öncelikleri birlikte belirlemekle yapılması gereken bir iştir. Burada bir tek, iki tek siyasetçiye bağlı olarak kararlar alınıyorsa işte o zaman sonuç bu olur. İnşallah bundan sonra siyaseti de yerli yerine oturtarak daha etkin bir şekilde kullanırız. Peki teşekkür ederiz efendim, buyurun.

Dr. Fikret SERİN- (İl Sağlık Müdürü)

Sayın Misafirler, değerli katılımcılar, saygılar sunarım. Bir iki konuya temas etmek istiyorum, özellikle planlamada ve sürdürülebilir gelişmede insan kaynaklarının önemli olduğuna ina-

nyorum. Bu planda bir anlamda koordinatörlük görevi gören GAP İdaresi'ne soruyorum? İnsan kaynaklarının geliştirilmesi ve eğitilmesine yönelik çalışmaları var mı? Bunu, halkın eğitimi ve kurumsal personelin gerek meslek içi eğitimi, gerekse genel stratejik konularla ilgili eğitimi bağlamında belirtiyorum. Ayrıca, yine merak ettiğim bir konuyu sormak istiyorum. GAP İdaresi'nin Siirt bazında, bu bölgede ilişkisini hissettiğim iki konu oldu. Biri imar planlar, bu da maalesef bürokratik bir engel mekanizması şeklinde işliyor, diğeri de ise ÇATOM merkezleri. ÇATOM'lar iyi niyetle oluşturulmuşlar, aslında uygun şekilde çalıştırılırsa güzel katkıları olacak, fakat işleyişte içleri boş. GAP İdaresi'nin direkt katkısının hiç olmadığı, hatta yerel imkanlarla beslenmek istenen merkezler oluşturulmuş. GAP İdaresi ÇATOM'lar ile gerçekten işlev vermek istiyorsa, bilimsel anlamda katkı sağlayacak ve gerekirse bizi de yönlendirecek merkezler haline getirilmelerini istiyorum. Saygılar sunarım.

Ahmet SALTIK- (Güneydoğu Anadolu Bölgesi Kalkınma Planı Sosyal Planlama Grup Yöneticisi)

Teşekkürler. ÇATOM'lar konusunda biraz önce Sosyal Hizmetler Müdürü ile de görüştük. ÇATOM'ların bir kimlik sorunu var, sosyal hizmetlerin kuruluş amaçları ile GAP bünyesindeki Çok Amaçlı Toplum Merkezleri'nin amaç ve hedefleri arasında bir örtüşme var. Niçin bu ikili yapı ortaya çıkıyor, konusunda da bir sorun var. Fakat bu bölgede özellikle dezavantajlı diye nitelenen gruplar, yani okuma yazması olmayan kadınlar, temel sağlık hizmetlerine ulaşmada güçlük çeken kesimler, kamu dairelerine gidemiyor. Yani bir çekingenlik var. ÇATOM'lar bu çekingenliği ortadan kaldırmaya yönelik arayışın bir ürünüdür. Yani öyle bir ideal çerçeve çizilmiştir ki! Herkes çekinmeden kapısını çalarak girebilmeli, istiyorsa okuma yazma öğrenebilmeli, istiyorsa ihtiyacı varsa, temel sağlık hizmetlerini alabilmeli yani böylece daha demokratik, daha güler yüzlü, daha insan yüzlü bir örnek oluşturulmalı, ÇATOM'ların arkasında yatan temel felsefe budur. Diyebilirsiniz ki bu güler yüzlülük kamu kuruluşlarında yok mu? Yok tabii çünkü bürokrasi genellikle asık suratlıdır, ve halka da biraz tepeden bakılır bu bizim geleneğimizde var. Yani ÇATOM'ların amacı bunları biraz daha etkin hale getirebilmektir. Bu yüzden hem GAP'ın desteğine hem de mahalli idarelerin sahiplenmesi ve desteğine ihtiyacı var. Bu bölgede, demokratikleşme için, sorun çözmek için yapılan her türden arayış, saygı değer arayışlardır. Bu şekilde nitelemek gerekir, çünkü hiçbir şey yapmamaktansa bir şeyler yapmak gerekiyor. Umarım ileride bu ikili yapı ortadan kalkar, mahalli idareler daha çok güçlenir, topluma dayalı bu tip merkezlerin sayısı artar hem de ayakları üzerinde durabilecek hale gelir ve kalkınmaya katkı da bulunurlar. GAP'ın imar planları ile ilgili sorumlulukları var doğrudur, her gittiğimiz ilde bu konuda yakınlarmalar işittik, bunları da ilgililere aktarıyoruz, aktarmanın ötesinde bu sorunları nasıl çözebiliriz diye yapısal önlemler nasıl alınabilir diye de düşünüyoruz. Onun için çok teşekkür ediyorum Sayın Müdür Bey sağ olun.

Nezir GÜRCAN- (Kurtalan Belediye Başkanı)

Sayın Vali Yardımcım. GAP'ın değerli yöneticileri ve değerli katılımcılar, saygılarımı sunarak sözlerime başlamak istiyorum. Bundan yüz yıl önce Dünya'da en değerli maden altındı, yakın eli yıla baktığımızda petrol altınla savaştı ve öne çıktı. Ama 2000 yıllarda su ve toprak insan için vazgeçilmez bir yer aldı. Ve bunun için GAP'a başından bugüne değin emeği geçen, emek veren tüm katılımcılara, tüm mühendis ve teknisyenlere, burada teşekkürlerimi sunmak istiyorum. Bu toplantı, GAP'ın bu salonda yaptığı ikinci toplantı, birincisi oturumdan sonra, salon boşalma durumuna geliyor buna üzülüyorum. Fakat Sayın yöneticilerimin affına sığınarak bir şey söylemem istiyorum. Gerçekten mükemmel bir program hazırlamışlar bilimsel ve çağdaş ancak dil olarak belki bu salonun % 10 ve % 15'ne hitap edebiliyor. Bir çok köy muhtarlarımızı davet etmiştik, sadece sürdürülebilir kalkınma cümlesi dahi salondaki insanların % 75-80'ni anlayamadı. Bu toplantıyı madem köy muhtarlarımızla ve diğer temsilcilerimizle yapıyoruz, biraz daha anlaşılır bir hale getirebilirsek daha iyi olur.

Bakıyoruz insanlar onları direkt ilgilendiren konularda, planlamayı ilgilendirmese bile sitem etmek istiyor. Gerçekten planlama önemli bir konu. Bugün Siirt'e gelirken bakıyoruz, Dicle'nin iki kolu üzerinden geçiyoruz. Başur ve Kezer çayları, bilinçsiz toprak kullanımı ve bilinçsiz su kullanımı mevcut. Pamukta kullanılan bu topraklar iki üç yıl sonra çoraklaşacaktır. Bunun yanında bu pamuklar sulanırken çevre kirletilmekte, hatta insanlar zehirlenmektedir. Bu nedir toprakların bilinçsiz kullanımınıdır? Urfa örneğini göz önünde bulundurmalıyız. Barajlar faaliyete geçmeden, şimdiden tedbir alınmalı, çevre köyleri ve şu anda pamuk üretiminde, tütün üretiminde çalışan köylülerimiz çiftçilerimiz aydınlatılmalıdır. Toprak sahibi kendi eli ile toprağını yok ediyor ayrıca kendi toprağını yok ederken, çevre köyleri, çevredeki insanları da yok ediyor farkında değil. İkinci konu, GAP belli bir çarktır, çarkın üzerinde yer alan dişliler, köylüler, su, toprak, insan, yerel yönetimler, sağlık ve eğitimidir. Ve şimdiden her dişli kendi payını ve kendi önemini almazsa, yarın bu çark dönmeye başladığında çalışmayan dişliler çarkı ya kırar ya da işlevsiz hale getirir. Eğer sağlık için, eğitim için yeterli tedbirler şimdi alınmazsa, yarın on binlerce dönüm pamuk ekildiğinde bu pamuk elbette ki Siirt ve Kurtalan, Batman'da çırcır işletmelerinin fabrikalarında işletilecek, hatta tezgahlarda elden geçirilecek, hatta bunu karşılayacak teknik elemanın da hazır olması gerekir. Şimdiden planlamasına geçilmesi gerekir onun için en Meslek Yüksek Okullarını açılması, Siirt ve Batman'a uygun düşen nedir hesaplanması gerekir. Pamuk tarımı açısından veya da sulu tarım açısından geriye baktığımız da hayvancılık önemli bir yer tutuyor. Ama maalesef hayvancılık ilkel ve bilinçsiz yine yapılıyor. Bunların da daha sağlıklı daha bilimsel bir hal alması için en azından Siirt için tabii bu ön etütleri yapılı görevliler yetkililer tarafından. Bir fakülte, bir tarım fakültesi veya da hayvancılık fakültesi oluşturulabilir ve yahu buna denk düşebilecek örneğin Kurtalan'da özellikle tahıla veya pamuğa yönelik bir Meslek Yüksek Okulu söz konusu olabilir. Onun için planlamada şimdiden tedbir alınmazsa yarın barajlar su dolduğunda ki Urfa'da bunu görüyoruz, ben GAP'ın Urfa'daki çalışmalarını za-

man zaman takip ediyorum ki Harran'a gittim. Dünya'da örnek gösterilecek bir proje ama kararım ki amacına ulaşamaz. Onun için şimdiden tedbirler alınabilir alınmalıdır da bilinçli su kaynaklarının kullanılması, bilinçli olarak tarlaların kullanılması ve üretilecek ürünlerin, değerlendirilecek atölyeler olabilir, fabrikalar olabilir bunlar için yeterli teknik elemanların hazır hale getirilmesi için Meslek Yüksek Okulları olabilir ki YÖK bunların önünü kesti zaten, sanat okulları olsun, diğer okullar yüzünden kimse gitmek istemiyor. Bundan böyle maalesef çok programlı liselerin bölümlerini eğer bu yönden tedbir alınırsa büyük Kurtalan ve çiftçinin çocuğu o okulu rahatlıkla tercih eder. ve belki beş yıl sonra faaliyete geçecek bir fabrika için teknik bir eleman olarak tercih eder. Onun için o tedbirler alınmalı ve elemanlar hazır tutulmalı bu eğitimde de olur, sağlık ta olur. Fakat ikinci önemli ayağı kırsalda üretilecek ürünlerin şehir merkezlerinde değerlendirilmesi konusunda yerel yönetimlerle bazı çelişkiler doğacaktır. Yerel yönetimler imar açısından şu anda yeterlidir, örnek vermek istiyorum; Kurtalan'da geçen yıl bir un fabrikası açıldı fakat bu fabrika yapılırken kanalizasyon ve su artıklarının nereye atılacağı hiç projeye alınmamış ve hesaba katılmamıştır. Ve şu anda çevresinde göletler oluşturularak o atık sularını maalesef üzümlük söyleme istiyorum. Çevreyi kirletecek şekilde hatta hastalık yaratacak şekilde fabrikanın hemen çevresinde bir evin sanki septik çukuruymuş gibi göletler açılıyor. Bu ne fabrika sahibinin yani girişimcinin suçudur ne de yerel yönetim belediye olarak bizim suçumuzdur. Bunu planlayan en azından kredi verirken bunu gözden geçirmelidir. Yani demek istediğim, yarın bu yerel yönetimlerde kırsalda üretilecek ürünlerin şehirlerde değerlendirilirken, yatırıma dönüştürürken yerel yönetimler şimdiden güçlendirilmelidir. Yerel buna hazır değilse bir anda çarpık bir sanayileşmeyi beraberinde getirecektir. Yine burada sonuç alamayacağız, teşekkür ederim, saygılar sunarım.

Ahmet SALTİK- (Güneydoğu Anadolu Bölgesi Kalkınma Planı Sosyal Planlama Grup Yöneticisi)

Teşekkür ederiz,

Bu sürdürülebilirlik kavramı bizim için de yeni bir kavram telâffuzu da zor. Biz bu kavramları anlaşılmasın diye kullanmıyoruz yani bazı doktorlar mazur görsünler, reçete okunmasın diye yazalar, bizde böyle bir şey yok, bütün söylediklerimizin halk tarafından, herkes tarafından anlaşılmasına özen gösteriyoruz. Ama buna rağmen bazı konularda yetersiz kalabiliyoruz. Sürdürülebilirlik gelecek nesillerin yaşamını tehlikeye atmadan, bugünkü insanların ihtiyacını karşılamak demektir. Su kaynakları giderek azalıyorsa demek ki su kaynaklarını çoğaltıcı ya da muhafaza edici önlemleri açaçlandırmayı vesaireyi bu konuda ki tedbirleri almadık anlamına gelir. Ve sürdürülebilir bir iş yapmadık anlamına gelir. Dolayısı ile gelecek nesiller için, çocuklarımız için meraları ne bileyim, bizim dönemimiz de ki verimli halde tutamamış, aşırı otlatmışsa, rotasyona tabi tutmamışsak bu da işte sürdürülebilir değil tam tersine sürdürülemez, tekrarlanamaz kalıcı olmayan bir pratik bir uygulama anlamına geliyor. Sürdürülebilirlikte iki olay var, birincisi genellikle yoksulluktan kaynaklanıyor, varsılıktan kaynaklanıyor. Ülkemizde ve GAP bölge-

sinde varsıl toprak sahibi insanlarda birim alandan, beş yerine, altı almış, yedi almış o kadar önemli değil çünkü zaten belli bir büyüklüğe ulaştığı için, o kendi dönemindeki ihtiyacını karşılayabiliyor. Onun için verimlilik o kadar önem taşımayabiliyor. İkincisi de ama esas sorun Ne-zih Bey'in söylediği bilgi ve bilinçsizlik noksanlığı yani eğitim çok önemli. Şimdiden geleceği planlamak lazım, her konuda planlamak lazım tamamen katılıyorum, tekrar teşekkür ediyorum. Evet Sayın Valim Buyurun.

Ekrem İNCİ- (Vali Yardımcısı)

Şimdi GAP İdaresi diye bir kuruluş var. Güneydoğu Anadolu'da Atatürk Barajı ile başlayan ve yörenin ekonomisini geliştirmeye, halkın refahını arttırmaya amaçlayan bir proje. Ben burada üç yıl önce göreve başladım, geldiğim ikinci günü açılan bir ÇATOM vardı. GAP İdaresi tarafından Sayın Bakan tarafından açılışı yapıldı. Ve bir takım okul öncesi eğitim, okuma yazma kursları şeklinde başladı. Şimdi GAP İdaresi benim düşünebildiğim anlamda tabii ki şu Master Plan çok güzel 2020'leri 2010 yıllarını görerek hazırlanan plan mükemmel. Yerel anlamda köylerden vatandaşlarımız için katılım sağladık ama, ilgi azlığından m oldu, belki anlayamamaktan m oldu, bir azalma oldu. Belki zorlamayla insanlar burada kalabiliyorlardı, asıl benim düşündüğüm insanların gönüllü olarak bu toplantıyı sonuna kadar takip edebilmelerini sağlamak. GAP İdaresi kurulduğundan bugüne kadar burada kaç kişi istihdam edilmiş. Bunun mali portesi ne kadardır, ne kadar TL harcanmış, bu böyle organize olmasaydı, bu bütçe mali portre başka şekilde harcanabilseydi daha başka neler yapılabilirdi? Bence vatandaş açısından olması gereken, vatandaşın ilgi ile buraya gelmesini sağlayabilmenin temel konularından biri bu olabilir. GAP İdaresi bana sulama projelerini hatırlatıyor. Belki Urfa gibi Harran Ovası sulaması gibi projeler Siirt'te yapılamaz ancak Siirt, içinden Botan nehri, Kezer, Başur ve Garzan nehri diye dört tane suyun geçtiği bir alandır. Vatandaş için şu ilginç olabilir, bu nehirlerde GAP İdaresi sulama projeleri yapabilir. Bugün bizim en fazla tarım yapabilen ilçemiz, buğday ekilen, genelinde sulama imkanı olmayan Kurtalan ilçemizdir. Kenarından Garzan nehri geçiyor, Başur nehri geçiyor, suyu yüz metre yukarıya çıkaracak bir sistem kurulduğu zaman belki dört-beş bin dönüm arazi sulamak mümkün olacaktır. Acaba GAP İdaresi bu tür projelere yönlenebilir mi? Bu tür projelere yönlendirse, vatandaşın ilgisi çok daha fazla olacak ve kuru tarımdan belki mevcut aldığı verimin beş veya on kat daha fazla ürün alabileceği bir verimlilik ortaya çıkacak. GAP İdaresi bence bu tür sulama projelerine yönlenebilir. Siirt'in temel ekonomik kaynağı fıstıklık GAP İdaresi acaba Siirt'te fıstıklığı geliştirmek için bir enstitü düşünüyor mu? Siirt'te iki milyon fıstık çöğürü varsa, bunun on milyona ekonomik bir potansiyel haline getirilmesi düşünülemez mi? Siirt'te vatandaşın iştiğal ettiği işlerden birisi de hayvancılıktır. Acaba GAP İdaresi bizim köye dönüş kapsamında Dağdış köyünde yaptığımız gibi her aileye 11 koyun, 1 tane koç vererek bunu vatandaşımızın 30-40'lara, 12 tane koyunu 100'lere 1000'lere ulaştırılmasını sağlayamaz mı? Minimal projelerle yani daha doğrusu tüme varım değil de, tümden gelim metoduyla bir eko-

nomi sağlanamaz mı? Diye düşünüyorum. Plan harika, insan boyutu, tarım boyutu, çevre boyutu her boyutu düşünülerek Avrupa Topluluğu'na aday olan bir ülkede düşünülmesi gereken ve olması gereken süper bir plan. İşte bu planlar dahilinde, GAP İdaresi böyle minimal projelerle ne bileyim koyunculuk projeleri, ilimiz için fıstıklık, ilimiz için dağcılık düşünülebilir, ben sanayi ile Siirt ilimizin gelişiğine inanmıyorum. Çünkü otomobil fabrikasının olması da çok zor maliyetler çok fazladır. Ama ne olabilir burada? Diyarbakır'dan buraya pamuk tarlaları görüyorsunuz, ama pamuk işlenen bir yer yok. Acaba GAP İdaresi bu tür projeleri, belki Sivil Toplum Örgütlerinden sağlanacak kredilerle, Avrupa Topluluğu kaynaklarından sağlayamaz mı? Örneğin, Batman'la Siirt arasına çırçır fabrikası kurulamaz mı? Biliyorsunuz GAP'ın GİDEM diye kuruluşları var ama ilimizde yok, girişimleri destekleme, bu yönde fikirler vererek, kaynağını da sağlayarak artı bu işlerin yürümesini de kontrol ederek, bu valilikler baz alınarak da yapılabilir, yardımcı olunabilir. Her durumda minimal projelere gidildiği zaman, bırakın buradaki şu salonu doldurmayı, salona girmek isteyip giremeyecek olan vatandaşların olacağını düşünüyorum. Arıcılık projeleri desteklenemez mi? ben yaklaşık 13 yıldır mülki idarelerde çalışıyorum ve çalıştığımız yerlerde projeler yaptık. Burada da seracılık projelerini yerleştirmeye çalışıyoruz. Yaklaşık 220 civarında sera yaptık ve bu seraları takip ediyoruz. Şu anda Siirt'te 220 tane sera var. Acaba GAP İdaresi burada teknik veya üretim planlaması yapamaz mı? bu üretilen ürünlerin pazarlanması için bir organizasyona gidilemez mi? Mesela Siirt'te ve biliyorsunuz Pervari Balı meşhurdur. GAP İdaresi, Siirt'i baz alarak konuşuyorum, acaba arıcılığın geliştirilmesi için bir çalışma yapamaz mı? Kendi kaynakları olmayabilir ama, GAP İdaresi'nin ben bütün sivil toplum kuruluşlarına ulaşabildiğini görüyorum. Avrupa Topluluğu ve diğer kaynaklar kullanılabilir. Bizim burada, Türk Alman teknik iş birliği çerçevesinde GTZ ile bir çalışmamız oldu. Vesile olan Volkan VURAL Bonn Büyükelçisi, şimdi Avrupa Topluluğundan sorumlu Genel Müdür ve 600 bin Mark perspektifli belki çok büyük bir para değil ama bunla Fredik Numan Vakfı ile çalıştık ve burada çıkışta göreceksiniz onlar salon organize etti ve ilimizde ki el sanatları ürünleri ile biz Diyarbakır 'da fuara katıldık. Bu bir hafta sonra Antalya'da başka bir fuara katılmamızı da sağladı. Buna benzer çalışmalar yapılamaz mı? Ben 13 yıldır çalışıyorum, tür verimli çalışmalar yapan bir tek Türkiye Kalkınma Vakfı'nu gördüm. GAP İdaresi acaba Türkiye Kalkınma Vakfı sistemi ile çalışan bir kurum haline getirilemez mi? Köyür, tavukçuluk işletmeleri olan, seracılığı, arıcılığı, kilimciliği, halıcılığı destekleyen ve gerçekten üründe alabilen bir kuruluş. Bir de Anadolu Kalkınma Vakfını biliyorum. Ayrıca Prof. Dr. Ahmet AKYÜREK soyadını hatırlayamayacağım belki biliyorsunuz, Narman'da biz ona peynir mandırası yaptırdık, 30 bin ton kapasiteli bu mandıra ile şu anda beyaz peynir ürettiyorduk ve köylünün sütünü almaya başladık, köylü sütünü dökmemeye başladı ve şu anda Kaymakamlığın belki 60 tane montofon ineği var. Ve vatan-daşta bin tane süt koyunu var, sütü değerlendiriliyor. GAP İdaresi elimizde olmayan böyle bir mandıra süt işletmesinin açılmasına önder olabilir mi? Valilik olarak biz düşünüyoruz. Vatandaş sütünü pazarlayabileceği bir işletme bulursa, süt inekçiliğinin burada gelişmesi mümkün, ama

vatandaş sütünü satamayacaksa "sen inekçilik yap" dersiniz tabiki olmaz. Vatandaş sütünü pazarlayabileceğini düşünüyorsa, satabileceğini düşünüyorsa elbette ki inekçilik yapacaktır. Bence terörden sonra bölgenin sorunlarının çözümü buralarda yatıyor. Benim görebildiğim, tarım ve hayvancılık önde, sanayi ikinci planda kalıyor. Sanayi konusunda da yöre ekonomisine yönelik bir sanayinin olabileceğini düşünüyorum. Bu da pamuk üretiliyorsa, çırçır fabrikasından başlamak, fıstık üretiliyorsa, fıstık işleme tesisleri açmak. Ancak maalesef ilimizde fıstık işleyen bir işletme yok, vatandaşlarımız fıstıklarımızı topluyor, Antep'e götürüp, kavurup tekrar getiriyorlar. Benim en önemli tesbitim, yörenin ihtiyacını karşılamak için çok büyük paralara gerek olmadığı. Bence bizim bu dört nehirден faydalanarak sulu tarım yapmamız mümkün. Kuru alanları sulu tarım alanlarına dönüştürmemiz lazım, başta Kurtalan olmak üzere sanayi ürünleri üretimi, şimdi 100 bin dönüme pamuk ekiliyorsa o zaman belki 500 bin dönüm, bir milyon dönüme pamuk ekilebilir duruma gelecektir. Şu anda pamuk alanında minimize bir üretim var, o zaman bunun ekonomik potansiyeli olacak pamuk üretimi sağlanabilir, sulama projeleri ile.

Türkiye Kalkınma Vakfının, Erzurum çalışmalarını gördükten sonra buraya gelmesine çok da sevindim, seracılığı onların daha organize bir şekilde götürebileceğine inandım ve ön çalışmalarımız devam etmektedir. Acaba sözleşmeli et tavukçuluğu sistemini Türkiye Kalkınma Vakfını önder kılarak kurabilir miyiz? Erzurum'da çok yaygın bu iş. Mudurnu tavukçuluk, Banvit borsada bile hisseleri çok prim yapan kuruluşlar. Acaba bu ahırları tavukçuluk çiftliklerine dönüştürerek, GAP İdaresi olabilir, Kalkınma Vakfı olabilir. Acaba boş ahırlar yüz binlerce tavukla doldurularak tüketimi gittikçe artan beyaz et pazarında yer alabilir miyiz? Tavukçulukta bazı krizler var biliyorum, bir takım sübvansiyonlar yapılamıyor. Et tavukçuluğunun, yumurta tavukçuluğundan daha az riski var ve 43 günde bir civcivin 2-2,5 kiloları bulabildiği, yemin, ete dönüşme oranına göre vatandaş içinde bilhassa köylü vatandaş için, aile ekonomisi için, bir on binlik tavuk çiftliğinin iki ayda, iyi gelir getirebileceğini düşünüyorum. Sayın Valimizin ilimiz için çok büyük bir şans olduğunu düşünüyorum. Sayın Valimiz Kelkit Kalkınma modeli gibi bir modeli gerçekleştiren bir valimizdir. Yurt dışından sekiz bin tane seçkin süt ineğini ülkemize ithal ederek, bütün valiliklere de pazarlayan birisidir. Ağaçlandırma konusunda, ekonomik anlamda kavakçılık yapılabilir, derelerin kenarında hiçbir ağaç göremiyoruz. Bu anlamda tamamen yörenin çok az maliyetlerle dönüştürülebileceğini düşünüyorum. Mesela Sayın Başbakanımız Şırnak'ta Başağaç diye bir yere gitti ve ilimize de teşrif buyurdular. Bir köyde, köye geri dönüş çalışması uygulandı biliyorsunuz, bakın uzun çalışmanın değeri trilyondan fazla, ama bizde Eruh Dağdışı diye bir yerde üç köyü birleştirdik. Bizim maliyetimiz 100 milyar sadece malzeme yardımı var halkın çalışması var orada. Belki iş ihale edildi trilyona mal oldu, ama bizimki 100 milyar, bire ondur. Yani trilyon vermeye gerek yok 100 milyarla olabiliyorsa demek ki bu projeler bir takım şeylerle gerçekleştirilebilir. Bu benzeri çalışmaları vatandaşları da işin içine sokarak yapabilirsek, GAP İdaresi de buna önder olursa, Türkiye Cumhuriyeti Devleti Güneydoğu Anadolu problemini çözer. Teşekkür ederim.

Ahmet SALTİK- (Güneydoğu Anadolu Bölgesi Kalkınma Planı Sosyal Planlama Grup Yöneticisi)

Ekrem Bey'e teşekkür ediyoruz. Şimdi Ekrem Bey GAP'ın yarattığı istihdamdan ve bunların fayda maliyet hesabı yapılırsa nasıl bir sonuç vereceğinden anladığım kadarı ile bahsetti. İki şey söylemek istiyorum, birincisi toplumda çeşitli kurumlar var. Eğitim kurumları var, sağlık kurumları var, hukuk, iç ve dış güvenlik gibi yani böyle özelleştiremeyeceğimiz, bunlar tamamen ulusal birliğe yönelik yani toplumun geneline yönelik ve kısır, dar, ekonomik analizlerle değerlendirilemeyecek konularda çalışan ve görevler üstlenen kurumlardır. Bir de ticari iş yerleri, şirketler, üretim merkezleri var, işletmeler var, fabrikalar, kooperatifler vesaire bunlar kuşkusuz çok daha rasyonel çalışması gereken yerler. Kalkınmaya yönelik çalışan arkadaşlarımıza atıfta bulunarak söylemek istiyorum. GAP'ın yeri nedir? GAP uygulayıcı bir kuruluş değildir, GAP diyor ki! Bir kalkınma kuruluşuyuz, GAP İdaresi kendini bir kalkınma örgütü olarak kendisini görüyor. Kalkınma örgütü demek ilelebet devam edecek bir örgüt değil, tarihin belirli bir döneminde başlayacak, belirli bir döneminde işini bitirecek, ununu eleyecek ve eleğini asacak. Ve şu anda bu planlama grubuna verilen görev de GAP planı 10 yıl sonra bitirilsin 10 yıl içerisinde doğru dürüst bir iş yapılınsın. Bu işin yapılabilmesi içinde planları oluşturulsun. Şimdi bu açıdan yine de sorgulamak gerekir. Peki ne işe yarar bu kalkınma kuruluşu, bu kalkınma kuruluşu bir ke-re konuları, sorunları katılımcı bir şekilde tanımlayıp, katılımcı bir şekilde çözüm yollarını göstermesi gerekir. Bazı uygulamalar yapması gerekir ve bu uygulamalarda kamu ile, hedef grupları ile bu hedef gruplar çiftçiler olabilir, kadınlar olabilir, küçük ticaret erbabı olabilir, esnaf olabilir, gençler olabilir, sokakta çalışan çocuklar olabilir vesaire. Hedef gruplarla iş birliği yapan ve bu iş birliğini yaparken kamu kuruluşları arasında sivil toplum örgütleri ile sizin de belirttiğiniz gibi mutlaka iş birliği yapması gerekir. Bunun sonucunda kalkınma kuruluşu bir model geliştirir, model bir uygulanabilir, tekrarlanabilir bir model ortaya koyar. GAP bunu yapmak istiyor ve bu yolla da yatırımcı kuruluşları, kamu kuruluşlarını ve bu alanda çalışanları etkilemek istiyor. GAP'ın misyonunu bu şekilde tanımlamak gerekiyor. GAP şimdiye kadar çok büyük fiziki yatırımlardan 10-15 yıl sonra, küçüğe ulaşmaya çalışıyor. Vardığı nokta da bu da sorgulanıyor. Sosyal projelerden sorumlu bir kişi olarak ve kırsal kalkınma konusundan sorumlu olan arkadaşlarımızla beraber biz daha küçük küçük projelerin, özellikle sulama dışı alalarda kalan halkın acil sorunlarını çözmeye yönelik, bunların katılımı ile kaynakları etkin kullanarak yaygın gelir getirici projeler, su projeleri, altyapı projeleri uygulamaktan yanayız. Sizin verdiğiniz örnekler arıcılık, seracılık tek tek hepsi incelenebilir. Hangisi daha uygun hangisi daha dar. Seracılık hassas bir konudur, bu yörenin insanları için biraz yabancıdır. Ama arıcılık doğayı içine alan bir üretim konusudur üzerinde durmak gerekir. Şimdi GAP'ta da her kurumda olduğu gibi bir kabuk değiştirme var Türkiye Kalkınma Vakfında da bir görevim var ve yöneticisiyim, Türkiye Kalkınma Vakfını biliyorum. Fakat bütün gönüllü kuruluşların bir sınırı vardır, bunlar ölçeği çok büyütmezler, ölçek büyüdüğü anda daha farklı bir niteliğe bürünebilirler. Daha sağlıklı bir nitelik kazanabilirler, sonuç olarak bence GAP İdaresini yerli yerine oturtmak lazım. GAP İda-

resi bir yatırımcı kuruluş değil yani bütçesi yok trilyonlardan bahsediyorsunuz bir tek köyden bahsediyorsunuz. Şırnak'tan yeniden yerleştirilme benim bildiğim, o köyün bütçesini üçle çarpın GAP'ın toplam gider bütçesiydi.

Biz GAP'ta model geliştirmek, modelleri yaymak bu konuda bir toplumsal etki, politik etki karar alma süreçlerinde etkin olan kesimlere bir input bir girdi sağlama işlevini yürütüyoruz. Yüklememiz gerekiyor, aksi halde bir kalkınma niteliği de olmaz. Tipik, bürokratik bir kuruma dönüşebilir, yani her kalkınma kuruluşu daha dinamik, daha etkin, daha esnek durumundadır. Yani daha esnek bir planlama anlayışına göre çalışmak durumundadır, Esnek bir yönetim anlayışı denemeye, sınamaya daha fazla ağırlık vermek durumundadır. Bunun etkisi uzun sürede görülür, sözünüzün sonunda bağladığınız konu son derece önemlidir. Biz bunları konuşamadığımız için, katılımcı olmayan merkezîyetçi yönetmelikler kullandığımız için, bunu çok pahalı ödedik. Bundan sonra bu ülkenin buna tahammülü yoktur. Oturup hep beraber sorunları açık yüreklilikle demokratik usullerle, gerçekten katılımcılığı öğrenerek birlikte karar vereceğiz. Ama herkesin öğreteceği şeyde var. Bunu önceden kabul ederek geleceği planlamamız gerekiyor. Bu açıdan Siirt'te, GAP'ın yaptığı bu planlama, bilgilendirme, bilgi alış verişi amaçlı toplantıyı bir kazanç olarak nitelendiriyorum. Tekrar teşekkür ediyorum Ekrem Bey.

Haşım ÖÇÜT- (Güneydoğu Anadolu Bölgesi Kalkınma Planı Kırsal Kalkınma ve Tarım Grup Yöneticisi)

Ben aslında Sayın Başkanın biraz önce yapmış olduğu açıklamaya benzer bir açıklama yapmak istiyordum. Plan nedir? ve Planın arkasından sizlere gelecek nimetler nedir? Bunlar üzerinde durayım. Plan, bir bölge olabilir, bir ulus olabilir, bir ülke olabilir. Mevcut potansiyelin, orada yaşayan insanların ihtiyaçlarını karşılamak üzere harekete geçirilmesi olayıdır. Bunlar bölük pörçük yapılabilir ama bunları bir bütünlük içinde yaptığınız zaman da planlama yapmış olursunuz. Biz bu işi yapıyoruz. Türkiye 1961 yılında planlı kalkınma modelini kabul etti. Anayasayla birlikte ve Devlet Planlama Teşkilatı'nı kurdu. Ben uzun yıllar Tarım Bakanlığında çalışmış bir kişi olarak, yapmak istediklerimi projelendirdim. Onu Devlet Planlama Teşkilatına götürdüm ve oradan kaynağı alarak uygulamaya aktardım. Tabii ben projelerimi belirlerken de Kalkınma Planlarındaki amaçlara, hedeflere, önceliklere dikkat ettim. Burada yaptığımız bölgesel plan, aslında Türkiye için çok yeni bir olgudur. Türkiye bölgesel plan modelini GAP'la birlikte kabul etti. Doğu Anadolu Bölgesi için bir proje hazırlanıyor, Doğu Karadeniz bölgesi için bir proje hazırlanıyor. Ama GAP bunlar arasında çok önceden başlamış bir bölgesel kalkınma projesidir. Eksikleri, fazlalıkları var ama daha önceki sunuşumuzda da belirttik. Biz yeni kavramları dikkate almak üzere bölgenin kalkınması için faaliyetler dizisi olan bir belgeyi ortaya koyuyoruz. Ve bu belge sadece kamu kuruluşlarının ve kamunun elindeki finansal kaynaklarının harekete geçirilmesini öngörmüyor, girişimcilik gücünün de bu sisteme entegre edilmesini öngörüyor. Bunları belirli bir düzen içerisinde ele almaya çalışıyoruz. Uygulamaya almaya çalışıyoruz. Daha önceki sunuşumuzda da belirttiğim gibi planlar hazırlanırken belirli aşamalardan geçen ilk aşaması

durum tespitidir. Bölgeye geldik, illerde sizlerle beraber olduk ve sözlerinizle ihtiyaçlarınızı tespit ettik, sonra planın diğer aşamaları geliyor. İşte bir aşaması da vizyonun belirlenmesi amaçların, hedeflerin, politikaların ortaya konması idi.

Buna göre de, bunlara ışık tutacak faaliyetler belirlenecek, şimdi Sayın Valim burada gerçekten de bizi yönlendiren ve gündemimizde bulunan bir çok faaliyeti gündeme getirdi. Bundan sonraki aşamada, bizim gündemimizi faaliyetler oluşturuyor. Bu faaliyetler, sizin huzurunuzla getirdiğimiz, size sunduğumuz amaçlara göre belirleniyor. Yani amaçlardan bir tanesi neydi, geliri yükseltmekti. Bölge halkının gelirini yükseltmek ve bunu sürekli kılmak bir de adil şekilde dağılmasını sağlamak. Gelirin yükseltilmesi şeklinde bir amaç saptasaydık o zaman faaliyetler Sayın Valimin gündeme getirdiği faaliyetler olmazdı. Biz onu sürdürülebilir kılmak istedik yani devam etmesini istedik. Bu faaliyetlerin gelecek nesillere de doğal kaynakları ve zenginliğini aktaracak bir şekilde olsun istedik. Devamlı olsun istedik Sayın Başkan ahırlardan bahsettik o ahırlar gibi sonuçta olmasın. Biz bunu yazdık, gelir dağılımındaki dengesizlikten, bölgelerarası gelişmişlik farkının azaltılmasından bahsettik. Bölge içerisindeki gelir dağılımındaki gelişmişlik farkının ortadan kaldırılmasından bahsettik. İşte bu amaçlar bize sizin burada gündeme getirdiğiniz faaliyetlerin belirlenmesinde en önemli bir rehber. Dolayısı ile anladığım kadarıyla sizlerden aldığımız destekler ölçüsünde, doğrultusunda sizin amaçlarla ilgili onayımızı aldık. İşte bundan sonraki aşamada faaliyetleri belirleyeceğiz. Karşınıza geleceğiz ve onları tartışacağız o zaman şöyle olacak. Bir bölge planı içerisinde Siirt, Siirt'in doğal potansiyeli nedir? Toprak potansiyeli nedir? ve Bunların sonucunda ortaya çıkan bir hayvancılık potansiyeli var. Hayvancılık potansiyelinin harekete geçirilmesi için hangi faaliyetleri de uygulamaya aktarırken hangi modellere ihtiyacımız var? Bunlar bizim gündemimizi teşkil edecek. Köy bazında havza bazında, hayvancılıkla ilgili büyükbaş hayvancılık onu da ikiye bölersek eğer süt hayvancılığı, besi hayvancılığı. Bunların ölçüsünü bulacağız, boyutunu bulacağız. Ne kadar hayvan? Ne kadar başlık işletmeler buraya uygun? Bunların kredi ihtiyacı nedir? Bunların finansman ihtiyacı nedir? Ondan sonraki bölüm, bunun ne kadarını Ziraat Bankası karşılayacak? İkinci konuya da değinmek istiyorum. Ziraat Bankasının finansman programı buna yeterli mi? Ek finansman kaynaklarına ihtiyaç var mı? Bunlar nasıl karşılanabilir bir da başka bir konu.

Bu plan, aslında GAP Bölge Kalkınma İdaresi'nin kendi finansman gücüyle uygulanacak bir plan değil. Bu plan GAP Bölge Kalkınma İdaresi'nin bu görevlendirilmesi ve bunun sonucunda oluşturduğu bir ekibin ortaya çıkaracağı bir rehber belge ama bu rehber belgenin içerisinde sulama projeleri ile ilgili bölüm Devlet Su İşleri tarafından yürütülecek. Devlet Su İşlerini diyecek ki zaten biz Devlet Su İşlerini de çalışmamız içersine dahil ettik. Onlarda zaten katılıyorlar onlarında sözü alınıyor. Onlarında istekleri dile getiriliyor. Ama burada şu söylenecek denecek ki bölgeye gittik, yörede bize böyle bir ihtiyaç ortaya kondu. Yani sadece Fırat Havzası için projeler geliştirilmiş onlar öncelikli olarak uygulamaya aktarılmış ama Dicle Havzasında bir gecikme var. Bunun öne çıkarılmasını istediler. Bizde bu yönde tercihimizi kullanıyoruz. Bunu nasıl ya-

pabilirizin arayışı içerisinde olacağız. Sonra burada Master Plan'da düşünülmemiş küçük sular var. Küçük sular hem içme suyu olarak hem de sulama suyu olarak harekete geçirilebilir. İşte biz bunları da hesaplayacağız.

Yani GAP Planı, çok yönlü, çok bölümlü çok konulu entegre bir proje. Bununda yürütme sorumluluğu GAP İdaresi'nde değil, GAP İdaresi'nin burada ki görevi plan hazırlamak, planın uygulamaya aktarılması için gerekli finansman kaynaklarını bulmak, harekete geçirmek ki biz bu konuda Devlet Planlama Teşkilatıyla yakın çalışıyoruz. Onların Siirt'te düzenlediği toplantıya katıldık bölgede, Mardin'de, Şırnak'ta düzenlediği toplantılara da katıldık. Onlarında dediği şu biz artık merkezi plandan, beş yıllık kalkınma planlarından, biraz daha aşağıya ineceğiz ve bölge planlarına dönüştüreceğiz bilahare de il planlarını yapacağız. İşte bunları yaparken, GAP Bölge Kalkınma Planı bizim esas alacağımız belge olacak. Şimdi bu bağlamda GAP Bölge Kalkınma İdaresi'nin yaptığı ÇATOM, GİDEM ve küçük projelerle burada anılmamalı, GAP Bölge Kalkınma İdaresi bölgede yürütülen, ilgili uygulayıcı kurumlarla birlikte yön veren, arayış içerisinde olan, onlar için finansman bulan ve onları belli bir eş güdüm içerisinde, bölgenin kalkınması için harekete geçiren bir birim olarak görmelidir. Bunları yaparken ÇATOM'lar gibi, GİDEM'ler gibi süreli modellerle uygulamaya aktarıyor. Onlar da GAP Bölge Kalkınma İdaresi'nin uzun vadede yürüteceği projeler değil. Onlar da birer modeldir, bunları ilgili Bakanlıklar yürütecek, sivil toplum örgütleri yürütecek, GAP Bölge Kalkınma İdaresi bu planla onlara gerekli imkanları sağlayacak. Dolayısı ile Ziraat Bankası Müdürümüz bugün, Sayın Valimizizi ziyaretimiz de bir şey söyledi GAP'ın ne yaptığını ben bilmek istiyorum dedi. Aslında kendisine dedik ki GAP burada ne yapıyorsa bunlar sizlerle yapılıyor Ziraat Bankası tarafından faaliyetler GAP Planı içerisinde yer alıyor. Devlet Su İşleri tarafından yapılan hizmetler GAP Planı içerisinde yer alıyor. Dolayısıyla biz bu bütünlüğü sizlerle de görüşüp sağlamaya çalışıyoruz. Ben bunu açıklamak istemiştım teşekkür ederim.

Ahmet SALTİK- (Güneydoğu Anadolu Bölgesi Kalkınma Planı Sosyal Planlama Grup Yöneticisi)

Şimdi başka söz yoksa, şu şekilde kapatmak istiyorum. Bugün öngörülen saatten 15 dakika geç olarak başladık, öngördüğümüz zamanda yarım saat öncede toplantıyı bitiriyorum. Üç saat- tir beraberiz bu üç saat içerisinde yarım saat kadar biz tek yönlü olarak sizlere mayıs ayında sözünü ettiğimiz planlama çalışmalarında, hangi noktaya geldiğimizi, hangi konularla, hangi yöntemlerle geleceğe yönelik olarak neyi planladığımızı aktarmaya çalıştık. Sizler de özellikle çoğunluğu mahalli idarelerden ve köy muhtarlarından olmak üzere konuşmacılar ve il yetkililerinden oluşan konuşmacılar bu konuda ki görüş, değerlendirme ve hatta eleştirilerinizi ortaya koydunuz. Notlarımızı aldık, konuşmaların kayıtları da yapıldı, bu katkılar ve görüşler arasında tamamen Siirt özeline ilişkin hususlar da yer aldı. Yani Batman için geçerli olmayan ama Siirt için geçerli olan konular da yer aldı. Bir kısmı bütün bölge için geçerli hususlar idi, bir kısmı ise ülkemiz hatta dünyanın sorunu ile ilgili konulardı. Biz burada dünyanın sorunlarını çözemeyece-

ğimize göre ve işimiz de bu bölgenin sorunları olduğuna göre, biz bölge ve Siirt ölçeğinde sizin geliştirdiğiniz önerileri, görüşleri yeniden derleyip, toparlayıp bir sentez haline getirip bunları planlama süreçlerinde kullanacağız. Katkılarınız için son derece memnun olduğumuzu belirtmek istiyorum, burada gerek şahsım gerekse beraber olduğum ekip arkadaşlarım adına konuşmayı yeğliyorum. Haşım Bey'le daha önce bir değerlendirme yaptık bundan önceki toplantılardan çok daha dinamik bir özellik gösterdi bugünkü toplantılarımız. Katılımcı sayısı kadar, ki sayı az değil kapanışta 52 kişi ile kapatıyoruz, başlangıçta 156 kişi ile başladık bu çok iyidir. Biz bunların çok daha azını da gördük, katılımcılığın toplumsal yaşamımızda çok az kullanılan bir kavram olduğunu biliyoruz. Buna rağmen böyle bir 50 kişi ile toplantıyı kapatmak Siirt'te konuya duyulan ilginin de olumlu göstergesidir bence. Onun için bu sayıların tabii artması için küçük projeleri çok yaygın olarak uygulamamız gerekiyor. Ve yaptığımız çalışmaların toplumsal meşruiyet temellerini de böylece genişletmiş olabiliriz. Bu konuda da yeniden ders aldık ya da önce bildiğimiz zannettiğimiz ve mutlaka üzerinde durmamız gerektiğini inandığımız konuya bir kere daha inandık.

Ben yeniden teşekkür ederim, ben burada bir hususu da belirterek, şimdi bizler her toplantıdan sonra bir küçük anket uyguluyoruz. O anketleri bu kez uygulayabildik mi onu bilemiyorum. Uygulanmış, toplanmış demek ki o gerekte yerine gelmiş. Bunlar da çok anlamlı oluyor yani en önemli sorunlar, sorun önceliklerini ve konularını sizlerin gözü ile yeniden bir sıralamak ve sınıflamak bakımından faydalı oluyor. O da yerine geldiğine göre sizinde başka ilave edeceğiniz hususlar yoksa ben katkılarınız için tekrar teşekkür ederek, yakında daha küçük gruplarla, daha detaylı, daha hesaba kitaba gelen bir şekilde, daha somut konuları tartışmak üzere toplantıyı kapatıyorum. Yeniden görüşmek üzere teşekkür ederim.

ŞİRT KATILIMCI LİSTESİ

ADI SOYADI	KURUM	ŞEHİR	TEL
A.GANI ERDAL	DEMİR IŞIK KÖYÜ	BAYKANSİRT	(484) 5613450
A.HAKİM SOYUNCU	ZİYARET ATATÜRK MAH.MUHTARI	ŞİRT	(484) 5652146
A.MÜNİF ÇİMEN	DEDEBAKIR KÖYÜ MUHTARI	ŞİRT	(484) 5652874
ABDÜLGAPPAR YÜCEL	İNÖNÜ MAH. MUHTARI	BAYKANSİRT	(484) 5613260
ABDULLAH ATAŞ	İL MÜFTÜ YARDIMCISI	ŞİRT	(484) 2233625
ABDURRAHİM KARASU	BAYKAN BELEDİYE BAŞKANLIĞI	BAYKANSİRT	(484) 5612186
ABDURRAHİM MEMİŞ	KAYIKLI KÖYÜ	ŞİRT	-484
ABDURRAHMAN YAĞMAHAN	KAYAKILI KÖYÜ	ŞİRT	(484) 2230900
ABDÜLGAPPAR TILKI	BAĞLIÇA KÖYÜ MUHTARI	KURTALANSİRT	(484) 4147036
ABDÜLHAKİM EROL	İKİZLER KÖYÜ MUHTARI	ŞİRVANSİRT	(484) 2343112
ABDÜLKERİM PELEİN	ŞÖPÖRLER ODASI BAŞKANI	ŞİRT	(484) 2232756
ABDÜLSELAM OLGAÇ	MESELDERE KÖYÜ MUHTARI	ŞİRT	(484) 2231787
ABDÜRREZZAK NAS	KAŞIKYAYLA KÖYÜ MUHTARI	ERUHSİRT	(484) 3132034
ABÜBEKİR SEVGİLİ	KILIÇLIKÖYÜ MUHTARI	KURTALANSİRT	(484) 4113169
ADNAN ÖZTÜRK	AVCILAR KÖYÜ	ŞİRT	(532) 6580428
AFİF KARTAL	ORMAN PINAR KÖYÜ	BAYKANSİRT	(484) 4612700
AHMET ARITÜRK	ŞİRT GAZETESİ	ŞİRT	
AHMET DENİZ	TÜTÜNKÖY MUHTARI	KURTALANSİRT	(484) 4225207
AHMET DİLEK	TOYTEPE KÖYÜ	KURTALANSİRT	(484) 4152154
AHMET SALTIK	GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ KALKINMA PLANI	ANKARA	(312) 4405210
ALAADDİN OKAY	ÇELİKLİ KÖYÜ MUHTARI	BAYKANSİRT	(484) 5635253
ALAETTİN CANBALAT	KARABAĞI KÖYÜ	KURTALANSİRT	(484) 4212428
ALİ ÖNLÜ	ÇALIDÖZÜ KÖYÜ MUHTARI - ŞİRVAN	KURTALANSİRT	(484) 4152001
ATTILTA DURAK	SON SÖZ GAZETESİ	ŞİRT	(484) 2231042
AYHAN MİRGEN	BASIN VE HALKLA İLİŞKİLER MÜD. ÇEVRE KORUMA VAKFI	ŞİRT	(484) 2231279
AYSEL AKKİŞİ	SÜMERHALI BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ	ŞİRT	(484) 2235449
AYŞEGÜL FİĞALALI	GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ KALKINMA PLANI	ANKARA	(312) 4405210
BAHATTİN ÇELİK	ORGANİZE SANAYİ BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ	ŞİRT	(484) 2231266
BASRİ YILMAZ	TAŞDİBEK KÖYÜ MUHTARI	PERVARLISIRT	(484) 3672109
BEDRETTİN EKİN	DOLUHARMAN KÖYÜ MUHTARI	ŞİRT	(484) 2233066
BEDRETTİN YILDIRAK	ZİYARET BELEDİYE BAŞKANLIĞI	BAYKANSİRT	(484) 5652206
BEHÇETTİN KORKMAZ	YARIMCA KÖYÜ	BAYKANSİRT	(542) 6740857
BEŞİR ÇOŞKUN	SUHANLI KÖYÜ MUHTARI	ŞİRVANSİRT	(484) 4612440
BEŞİR ERKOYUNCU	SAKARYA MAH. MUHTARI	ŞİRT	(484) 2231161
BEŞİR YILMAZ	ALGÜL MAH.MUHTARI	ŞİRT	(484) 2232892
BİZHA PETROL		KURTALANSİRT	(484) 4113554
BURHAN DOLAS	GÜMÜŞTAŞ KÖYÜ MUHTARI	ŞİRT	(484) 5652611
CELAL ADAR	HÖRMÜZ KÖY MUHTARI	ŞİRVANSİRT	(484) 5172051
CEMAL AZRA	MADEN KÖYÜ	ŞİRVANSİRT	(542) 2973346
CEMAL KOYUNCU	ESNAF SANAYİ ODASI BAŞKANLIĞI	ŞİRT	(484) 2236656
CEMİL ERTEKİN	MUHTARLAR DERNEĞİ BAŞKANI	ŞİRT	(484) 2231083
CEVAT SEVGİLİ	KAYABAĞLAR BELEDİYE BAŞKANLIĞI	ŞİRT	(484) 4212029
CEYLAN TANIK	DOĞAN MAH. MUHTARI	ŞİRT	(542) 2233750

ADI SOYADI	KURUM	ŞEHİR	TEL
CUMA ÇÖÇEN	TÜRKİYE MUHLGAZİLER DERNEĞİ	SİRT	(484) 2238085
CUMHUR KILIÇOĞLU	MÜCADELE GAZETESİ	SİRT	(484) 2231242
DAVUT ATAK	ATABAĞ BELDE MUHTARI	BAYKANSİRT	(484) 5635116
DURŞUN KILIÇASLAN	TAŞOLUK KÖYÜ MUHTARI	SİRT	(484) 4183333
EBUBEKİR GÖMÜŞTEN	ÜNLÜCEKÖY MUHTARI	BAYKANSİRT	(484) 5612907
EKREM İNCİ	VALİ YARDIMCISI	SİRT	(484) 2231001
EKREM ALPINAR	KONAKPINAR KÖYÜ MUHTARI	KURTALANSİRT	(484) 49866019
EMİN TEKİN	BATI MAH. MUHTARI	SİRT	(484) 2240623
EMRULLAH TİREY	ÇONKUBAYIR MAH. MUHTARI	SİRT	(484) 2235100
ENGİN PAMUKÇU	SİRT VALİLİĞİ İL. MAHALLE İDARELER MÜD.	SİRT	(484) 2235455
ENVER KAMAL	SOĞUKSU KÖYÜ	ŞİRVANSİRT	(484) 5135208
ENVER ÖZÇELİK	PINARCA KÖYÜ MUHTARI	SİRT	(484) 2542222
ENVER TANVAŞI	YAKUTTEPE KÖYÜ MUHTARI	KURTALANSİRT	(484) 4252188
FAHRETTİN AKTAÇ	SANAYİ TİCARET MÜDÜRLÜĞÜ	SİRT	(484) 2232324
FARUK AĞRAŞ	ÇUKURCA MUHTARI	BAYKANSİRT	(484) 5652688
FERHAT ÖZCAN	KARAYOLLARI ŞİBE ŞEFİ	SİRT	(484) 2232295
FETHULLAH TARLAK	TARLAK A.Ş.	SİRT	(484) 2233391
FIRAT BİROL	EĞİTİM FAKÜLTESİ	SİRT	(484) 2231224
FİKRET SERİN	İL SAĞLIK MÜDÜRÜ	SİRT	-484
GAZANFER TAPRAK	SAHİPBEYLİ KÖYÜ MUHTARI	SİRT	(532) 2856737
GÖRGİN AYAZ	KAPIKAYA KÖYÜ MUHTARI	KURTALANSİRT	(484) 4136022
GÖRKAL ERDİL	ZİRAAT BANKASI MÜDÜRÜ	SİRT	(484) 2231005
HADI BİLEN	PERVARI BELEDİYE BAŞKANLIĞI	PERVARIŞİRT	(484) 3612003
HALİL SÖRGÜN	AKDOĞMUŞ KÖYÜ MUHTARI	SİRT	(484) 2322101
HAMZA EMİNOĞLU	SİVİL SAVUNMA İL. MÜDÜRLÜĞÜ	SİRT	(484) 2232346
HAMZA MACİT	FIRAT MAHALLESİ	KURTALANSİRT	(484) 4113207
HAŞİM ÖGÜT	GÖNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ KALKINMA PLANI	ANKARA	(312) 4405210
HAYRETTİN GÜLMEZ	MEŞELİK KÖYÜ MUHTARI	SİRT	(484) 5652430
HAYRETTİN HANİ	İNÖNÜ MAH. MUHTARI	SİRT	(484) 2240408
HAZİM AKTI	DERİNÇAYI KÖYÜ	ŞİRVANSİRT	(535) 7647264
HİKMET DANIŞ	DOĞAN MAH. MUHTARI	SİRT	(484) 2232383
HİKMET YARGICI	KOOPERATİF MAH. MUHTARI	SİRT	(532) 6836650
HÜSEYİN GÖNBAT	ZİRAAT ODASI BAŞKANI	KURTALANSİRT	(484) 4114599
HÜSEYİN URAS	KÖY HİZMETLERİ İL. MÜDÜR YRD.	SİRT	(484) 2232333
İBRAHİM CELEPÇİKAZ	TINAZTEPE MAH. MUHTARI	SİRT	(484) 2244059
İBRAHİM ULUSOY	ORMAN İŞLETME MÜDÜRÜ	SİRT	(484) 2232318
İHSAN SERVETLİ	YALKAYA KÖYÜ MUHTARI	ŞİRVANSİRT	-484
İLHAMİ ÖZBİLİCİ	SSK SİGORTA MÜDÜRÜ	SİRT	(484) 2231786
İSA ÇORBAN	AFETEVLER MUHTARI	SİRT	(484) 2241521
İSA ÖZCAN	KIZILAY BAŞKANLIĞI ÖZEL İŞHANI AYDINLAR CAD. KAT: 2 205	SİRT	(484) 2234032
İSMET TUNÇAY	DEMİRKAYA KÖYÜ MUHTARI	SİRT	(484) 2241123
İZZET CEYLAN	KAPILIKÖY MUHTARI	ŞİRVANSİRT	(484) 5142085
İZZETTİN ASLANHAN	SÖLLÜYAZI KÖYÜ	ŞİRVANSİRT	(484) 5162127
KADRI KARANFİL	TUZKÖY MUHTARI	SİRT	(484) 2542144

ADI SOYADI	KURUM	ŞEHİR	TEL
KAZIM KARADAMA	ADAKALE KÖYÜ MUHTARI	BAYKANSİRT	(484) 56112425
M.ALI FERANAZ	ÇAKILLI KÖYÜ MUHTARI	KURTALANSİRT	(484) 4118162
M.EMİN KIZILTAŞ	KADASTRO MÜDÜRÜ	SİRT	(484) 2232386
M.EMİN SİYİNÇ	ÇATILI KÖYÜ MUHTARI	AYDINLARSİRT	(484) 4612311
M.HASİP AYDIN	ŞİRVAN BELEDİYE BAŞKANLIĞI	ŞİRVANSİRT	(484) 5112003
M.KAZIM BAYKAN	ÇAL MAH. SALHI ERDUN CAD.	SİRT	(484) 2238706
M.SADIK BARIN	DOKUZÇAVUŞ KÖYÜ	SİRT	(484) 5682291
M.SALHI ORTAY	INKAPI KÖYÜ MUHTARI	SİRT	(484) 2343070
M.ŞAKİR YILDIZ	ÇATLI KÖYÜ	AYDINLARSİRT	(484) 4612327
MAHİMUT AYHAN	ŞİH OSMAN MAH. MUHTARI-ZİYARET	BAYKANSİRT	(484) 5652471
MAHİMUT ÇEVİK	YENİ MAH. MUHTARI	SİRT	(484) 2233921
MAHSUN KARADUMAN	ENGİN KÖYÜ	BAYKANSİRT	(484) 5682011
MALADI BAŞAK	SİRT VALİLİĞİ YAZI İŞLERİ MD.	SİRT	(484) 2232344
MEDENİ ŞYİMLİKURT	DİLEKTEPE KÖYÜ MUHTARI	BAYKANSİRT	(484) 5682001
MEHMET BATUMAK	TAŞYAKA KÖYÜ MUHTARI	ŞİRVANSİRT	(484) 5152146
MEHMET EROL		BAYKANSİRT	(484) 5612410
MEHMET FADİL YEŞİLYURT	AKSÖĞÜT KÖYÜ	KURTALANSİRT	(484) 4236085
MEHMET HİSAN ALAN	TAŞBALTA KÖYÜ MUHTARI	SİRT	(484) 4612405
MEHMET KALKAN	GÖZLÜCE KÖYÜ MUHTARI	ŞİRVANSİRT	(484) 5162211
MEHMET KIZILAY	EKİNDÖZÜ KÖYÜ MUHTARI	PERVARIŞİRT	(484) 3672010
MEHMET MEZİR	MARLYURT KÖYÜ	BAYKANSİRT	(484) 5682240
MEHMET ÖZALP	KARAKOL MAH. MUHTARI	SİRT	(484) 2245605
MEHMET ŞAKİR SEYHAN	BEŞYOL KÖYÜ MUHTARI	SİRT	(484) 2542051
MEHMET YILDIRIR	GÖNEYDOLU ANADOLU BÖLGESİ KALKINMA PLANI	ANKARA	(312) 4405210
METİN YILMAZ	YURTKUR MÜDÜR YARDIMCISI	SİRT	(484) 2231276
MUAMMER ŞÜKRÜDEJİ	PINAROVA KÖYÜ MUHTARI	SİRT	(484) 2235569
MUHAMMREK YAVUZ	SİRT VALİLİĞİ İL İDARE KURULU MÜD.	SİRT	(484) 2232335
MUHİTTİN DEMİR	EY EKONOMİSİ MESLEK LİSESİ MÜDÜRÜ	SİRT	(484) 2231179
MUHİTTİN İNÇİ	GÖZPINAR BELDESİ	KURTALANSİRT	(484) 4183059
MUHSİN KALİMA	YAĞCILAR KÖYÜ MUHTARI	ŞİRVANSİRT	(542)3510885
MUSA SÖZCÜ	ÖZPINAR MUHTARI	ŞİRVANSİRT	(484) 5135007
MUZAFFER ÖZDEMİR	TEDAŞ TESIS MÜDÜRÜ	SİRT	(484) 2240724
NAİF ÇENGİZ	ÇAYMALI MUHTARI-ZİYARET BELDESİ	BAYKANSİRT	(484) 5652153
NEVZAT FIRAT	TAPU SİGİL MÜDÜRLÜĞÜ	SİRT	(484) 2232326
NEZİR ÇENGİZ	DURANKAYA KÖYÜ MUHTARI	ŞİRVANSİRT	(484) 5142100
NEZİR GÜLCAN	KURTALAN BELEDİYE BAŞKANLIĞI	SİRT	(484) 4112536
NEZİR ÖZKOYUNCU	BAHÇELİEVLER MAH. MUHTARI	SİRT	(484) 2233680
NURETTİN PETEK	KAYABAĞLAR MUHTARI	SİRT	(535)7495222
NURETTİN UYANIK	ULUKÖY KÖYÜ	KURTALANSİRT	(484) 4212404
NURİ SELÇUK	1877 SAYILI SİRT T.K.KOOP.	SİRT	(484) 2236806
NURİ OKUTAN	SİRT VALİSİ	SİRT	(484) 2234664
ORHAN SAĞLAM	METEOROLOJİ MÜDÜRLÜĞÜ	SİRT	(484) 2234680
OSMAN CARAUP	TAŞLIKÖY MUHTARI	ŞİRVANSİRT	(484) 5152268
ÖMER BEYDEMİR	BEĞENDİK BELEDİYE BAŞKANLIĞI	PERVARIŞİRT	(484) 3635045

ADI SOYADI	KURUM	ŞEHİR	TEL
RAMAZAN GÖNGÖR	YENİDOĞAN MAH. MUHTARI	BAYKANSİRT	(484) 5613007
RAMAZAN SARIĞÜL	ÖZYURT MUHTARI	ŞİRVANSİRT	(484) 5182100
RAMAZAN YAYLA	AKDEM KÖYÜ MUHTARI	SİRT	(484) 4183225
REMZİ KOÇ	ÖZEL İDARE MÜDÜRÜ	SİRT	(484) 2232308
RESUL HAZER	OLAŞIÇI KÖYÜ MUHTARI	BAYKANSİRT	(484) 4612843
REZZAN ERGENÇ	GÖNEYDÜĞÜ ANADOLU BÖLGESİ KALKINMA PLANI	ANKARA	(312) 4405210
RÜSTEM KORKMAZ	GÜLEÇLER KÖYÜ MUHTARI	PERVARIŞİRT	(484) 3612658
SABAHATTİN SÖYÜNCÜ	KARAKAYA KÖYÜ	BAYKANSİRT	(484) 5652748
SABRİ ÇAN	YENİ MAH. MUHTARI	KURTALANSİRT	(484) 4114406
SABRİ ÖZMEN	ÇANTAŞI KÖYÜ	BAYKANSİRT	(484) 5613480
SALT ÇELİKBAŞ	AKTAŞ KÖYÜ MUHTARI	SİRT	(484) 2542103
SALT YILDIZ	ŞOPÖRLER ODASI BAŞKAN YARDIMCISI	SİRT	(484) 2232756
SALİH ERDOĞAN	AVCI MAHALLESİ	BAYKANSİRT	(484) 5612365
SAMI BOZKURT	SİRT VALİLİĞİ PLANLAMA MD.	SİRT	(484) 2232251
SEYFETTİN BASRI GÜNER	ÇELTİK YOLU KÖYÜ MUHTARI	ŞİRVANSİRT	(484) 5162002
SITKI GÖNÜLLÜ	OBALI KÖYÜ	SİRT	(484) 5612759
SITKI ONGUN	SARIDERE KÖYÜ MUHTARI	ŞİRVANSİRT	484
SUAT EKİN	SİRT BELEDİYESİ BAŞKAN YARDIMCISI	SİRT	(484) 2232260
SÜLEYMAN AKPIS	EYREN MAH. MUHTARI	SİRT	(484) 2238711
SÜLEYMAN EREN	EKMEKÇİLER KÖYÜ	SİRT	(484) 2322250
SÜLEYMAN SAKSILMAZ	GÖNBULDU MUHTARI	BAYKANSİRT	(484) 5653350
ŞAHABETTİN ÇALIŞIR	KADASTRO MÜDÜRLÜĞÜ KONTROL MEMURU	SİRT	(484) 2232480
ŞAKİR ARTUN	SAĞIRSU KÖYÜ MUHTARI	SİRT	(484) 2322006
ŞAKİR ÇELEPKOLU	ALAN MAH. MUHTARI	SİRT	(542) 6147514
ŞAKİR EKİN	KÖPRÜBAŞI KÖYÜ MUHTARI	SİRT	(484) 2542043
ŞEPKİ ÖZEMİN	ÖLÜK MAH. MUHTARI	SİRT	(484) 2231205
ŞEHMUZ TAN	İL KÜLTÜR MÜDÜRLÜĞÜ	SİRT	(484) 2232870
ŞEMSETTİN GÖZGÜLLÜ	MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ	SİRT	(484) 2235302
ŞERAFETTİN DABAN	EĞİTİM FAKÜLTESİ	SİRT	(484) 2231224
ŞÜKRÜ ULAÇ	BOYLUK KÖYÜ MUHTARI	ŞİRVANSİRT	(484) 5182001
TAHİR ÇETİN	KURTALAN İLÇE TARIM MÜDÜRÜ	KURTALANSİRT	(484) 4212004
TAHİRİN URAŞ	BÖLÜKTEPE KÖYÜ	KURTALANSİRT	(484) 4225074
TAKYEDDİN ERDEM	KARŞIYAKA MERKEZ	BAYKANSİRT	(484) 5613147
TENFİK NALBANT	TİCARET VE SANAYİ ODASI GENEL SEKRETERİ	SİRT	(484) 2231203
ÜNAL HAVIÇÇU	ÇİMENTO FABRİKASI SATIN ALMA MÜDÜRÜ	KURTALANSİRT	(484) 4112281
VEHİBİ YILMAZ	SİRT BELEDİYESİ İMAR MÜDÜRÜ	SİRT	(484) 2232260
YASİN BALIK	AYDINLAR KÖYÜ MUHTARI	ÇINARLISUSİRT	(484) 4612361
YAŞAR BARAN	TURİZM MÜDÜRÜ	SİRT	(484) 2235780
YILMAZ TARDU	ÇAYKAYA KÖYÜ MUHTARI	BAYKANSİRT	(484) 5652220
YUSUF POLAT	ULUS MAH. MUHTARI	SİRT	(484) 2241047
Z.EMİRKAN EMİNAÇ	IKIZLER KÖYÜ	BAYKANSİRT	(484) 5682105
ZEKİ BADEM	ŞOPÖRLER ODASI BAŞKANLIĞI	SİRT	(484) 2232756

T.C.
BAŞBAKANLIK
GÜNEYDOĞU ANADOLU PROJESİ
BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI

ADRES: Willy Brandt Sokak, No: 5 06680 Çankaya - ANKARA - Tel: (0.312) 442 23 24 Fax: (0.312) 442 23 24
BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ: Şanlıurfa Tüneli Çıkış Ağızı, P.K. 135 SANLIURFA - Tel: (0.414) 314 17 50 Fax: (0.414) 314 17 50
E-mail: gap-ef@gap.gov.tr internet: www.gap.gov.tr

GAP BÖLGE KALKINMA PLANI
PROJE EKİBİ
Cinnah Cad. No. 96/9
06550 Çankaya/ANKARA
Tel : (0.312) 440 52 10 • Fax : (0.312) 440 52 76
Internet : www.gapplan.org
e-mail : ozbilen@gap.gov.tr